

Combinatiefuncties: een schot in de roos!

Eindrapportage pilots combinatiefuncties School en Sport

Combinatiefuncties: een schot in de roos!

Eindrapportage pilots combinatiefuncties School en Sport

juli 2008

COLOFON

Wij danken de combinatiefunctionarissen Roel Adams, Koos van Maurik, Dorien van Steen, Marijn Romers, Marco van Broeckhuijsen, Bouke Bisschop, Gerda Zegeling, Emmy ten Hove, Peter Swart, Lat-Dior Taylor, Thomas Nas, Bram de Mondt, Piet Vervoort, Maaïke Walters, Kor Leegstra, Bregje van Eijk, Jan Wieggers, Sharique Bhageloe, hartelijk voor hun inzet in de pilots en de bijdrage die zij hebben geleverd aan deze publicatie.

Samenstelling

Cora Heijkoop

Renske Gercama

Hans van Egdom (Van Egdom Consultancy)

Yvonne van Westering

Opdrachtgever

Dhr. J.M. Kusters

Alliantie School & Sport OCW, NOC*NSF, VWS

Vormgeving binnenwerk

Roelfien Pranger

SGBO

Onderzoek > Advies > Implementatie

Postbus 10242

2501 HE Den Haag

SGBO

Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van SGBO of de opdrachtgever.

Aan de totstandkoming van deze publicatie is de grootst mogelijke zorg besteed. SGBO kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden, noch kunnen aan de inhoud rechten worden ontleend.

INHOUDSOPGAVE	Samenvatting	1
	1.1 Inleiding	1
	1.2 Resultaten per pilot	1
	1.3 Eindconclusie	3
	2 Inleiding	5
	3 Conclusies en aanbevelingen	7
	4 Opzet van het project	13
	4.1 Van selectie tot definitieve toekenning	13
	4.2 Ondersteuning: gesprekken en bijeenkomsten	14
	4.3 Monitoring en evaluatie	15
	4.4 Programmaraad	15
	4.5 Communicatie	15
	5 Resultaten en ervaringen in het basisonderwijs en speciaal onderwijs	17
	5.1 Den Bosch	17
	5.2 Den Haag	19
	5.3 Bennekom/Ede	21
	5.4 Boarnsterhim	24
	5.5 Speciaal onderwijs: Mariëndael	25
	5.6 Samenvatting	28
	6 De resultaten en ervaringen van de pilots in het voortgezet onderwijs	31
	6.1 Venlo, Blaricum College	31
	6.2 Tilburg, Beatrix College	33
	6.3 Drunen, Stichting de Schroef en d'Oultremont College	35
	6.4 Hoorn, de Copernicus sg	37
	6.5 Amsterdam, OSG Bijlmer	39
	6.6 Samenvatting	41

7	De resultaten en ervaringen van de pilots in het middelbaar beroepsonderwijs	43
7.1	Zwolle, het Deltion College	43
7.2	Rotterdam, Zadkine College	45
7.3	Samenvatting	47
8	Tijdsinvestering en uitvoering	49
9	De 12 pilots Combinatiefuncties School & Sport na 1 juli 2008	53

Samenvatting

1.1 Inleiding

Om te experimenteren met een combinatiefunctionaris die zowel op de school werkt als voor sportverenigingen taken verricht, heeft de Alliantie in het schooljaar 2007-2008 12 pilots gefinancierd. Dit project is een onderdeel van een breder actieprogramma gericht op het bereiken van levenslang sporten en bewegen van jongeren. Hiertoe wil de Alliantie samenwerkingsvormen tussen onderwijs en de georganiseerde sport stimuleren en versterken. De pilots zijn dusdanig gekozen dat er sprake is van een landelijke spreiding zodat ze een beeld geven van de mogelijkheden die een combinatiefunctie biedt op zowel het platteland, in grootstedelijke achterstandwijken als in middelgrote gemeenten. Ook zijn de pilots verdeeld over de verschillende onderwijssoorten: primair onderwijs (4 pilots), voortgezet onderwijs (5 pilots), speciaal onderwijs (1 pilot) en Middelbaar BeroepsOnderwijs (MBO) (2 pilots).

SGBO kreeg de opdracht om het landelijke projectmanagement te verzorgen en de voortgang van de 12 pilots te monitoren.

1.2 Resultaten per pilot

De resultaten van de 12 pilots hebben wij in onderstaande tabel samengevat aan de hand van 8 indicatoren.

Tabel 1

Pilot	<i>Bestuurlijk draagvlak</i>	<i>Betrokkenheid gemeente</i>	<i>Samenwerking school & sportvereniging</i>	<i>Helderheid aansturing, begeleiding en ondersteuning combinatiefunctionaris</i>	<i>Interne ondersteuning sportvereniging door combinatiefunctionaris</i>	<i>Kwaliteitsimpuls schoolsport</i>	<i>Uitbreiding aanbod sportactiviteiten</i>	<i>Verbreiding doelgroep / bereik inactieve leerlingen</i>
Den Bosch	+	+	+/-	+/-	-	+	+	+
Den Haag	+	+	+	+/-	+	+/-	+	+
Ede/ Bennekom	+	-	+	+	+/-	+	+	+
Boarnsterhim	-	-	+/-	-	+/-	+/-	-	-
Arnhem	+	+/-	+/-	+	+	+/-	+	+
Venlo	+	-	+/-	+/-	-	+	+	+
Tilburg	+	+/-	+	+/-	-	+	+	+/-
Drunen	+	+	+	+	+	+	+	+/-
Hoorn	+	-	+/-	+/-	+	+/-	+	+
Amsterdam	+/-	-	-	-	+/-	+/-	+	+/-
Zwolle	+/	-	+/-	-	+	+/-	+	+/-
Rotterdam	+/-	-	-	-	+/-	-	+/-	+/-

Legenda: + = zeer aanwezig, +/- = aanwezig, - = niet aanwezig

1.3 Eindconclusie

VWS, NOC*NSF en OCW hebben het volgende doel met de Alliantie:

Het bereiken van levenslang sporten en bewegen van jongeren. De basis hiertoe versterken we door het stimuleren van samenwerkingsvormen tussen onderwijs en de georganiseerde sport.

Hier noemen we de twee meest in het oog springende resultaten van de pilots, welke rechtstreeks bijdragen aan deze doelstelling van de Alliantie.

Meer kinderen bewegen vaker dankzij combinatiefuncties school & sport

Hoewel in sommige pilots de concrete toename van het aantal kinderen dat meedoet aan sportactiviteiten duidelijker zichtbaar is dan in andere, geven alle pilots aan dat sport en beweging door de inzet van de combinatiefunctionaris een stevigere positie heeft gekregen in de school. Dankzij de inzet van de combinatiefunctionaris is niet alleen een meer divers en groter aanbod aan sportactiviteiten gerealiseerd, ook het aantal sportmomenten is vergroot. Daarnaast wordt met de sportactiviteiten een bredere doelgroep bereikt; ook inactieve leerlingen worden door de combinatiefunctionaris aan het sporten gebracht.

Combinatiefuncties creëren context voor ‘gouden combinatie school en sport’

Uit onderzoek van het Mulierinstituut¹, uitgevoerd in opdracht van de ‘Alliantie School & Sport’ blijkt dat lichamelijke opvoeding én sport en bewegen ontegenzeggelijk op tal van gebieden positieve effecten kan hebben. Om deze effecten ook echt te realiseren, is wel de juiste de context voor de aangeboden activiteiten nodig: een vertrouwde, flexibele en klantgerichte omgeving, waar de leerlingen worden begeleid door enthousiaste gekwalificeerde professionals. In de 12 pilots werden deze professionals in de vorm van combinatiefunctionarissen én in het onderwijs én in de sportvereniging ingezet, zodat voor de leerlingen deze vertrouwde context werd geborgd.

Overige conclusies uit 12 pilots combinatiefuncties School & Sport zijn:

Door combinatiefunctionaris meer samenwerking tussen school en sportverenigingen;

Combinatiefunctionaris zorgt voor kwaliteitsimpuls schoolsport aanbod;

Mogelijkheden van de combinatiefunctie is afhankelijk van schoolsoort;

Combinatiefunctionaris zorgt voor groter bereik sportverenigingen;

Steun en draagvlak op politiek en managementniveau van de combinatiefunctionaris essentieel;

Helderheid in aansturing, begeleiding en ondersteuning heel belangrijk;

Wie betaalt, bepaalt;

Combinatiefunctionaris: naast uitvoerder in belangrijke mate ook coördinator;

Betrokkenheid van gemeenten en sportbonden.

¹ H. Stegeman, “Effecten van sport en bewegen op school” W.J.H. Mulier instituut, 's Hertogenbosch, februari 2007

2 Inleiding

De combinatiefuncties school en sport mogen anno 2008 op warme belangstelling rekenen. Niet alleen het kabinet wil erin investeren, ook gemeenten, scholen, sportverenigingen en andere organisaties willen graag met combinatiefuncties aan de slag. De combinatiefuncties sluiten goed aan op de ontwikkeling van brede scholen. Immers, deze scholen zetten tal van naschoolse activiteiten op voor kinderen waar menskracht voor nodig is. Een combinatiefunctionaris kan deze uren invullen in combinatie met andere taken.

De Alliantie School en Sport, een samenwerkingsverband van de ministeries onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het NOC*NSF, heeft zich de afgelopen jaren eveneens intensief bezig gehouden met de inzet van combinatiefuncties. Dit deed de Alliantie in het kader van een breed actieprogramma gericht op het bereiken van levenslang sporten en bewegen van jongeren. In de visie van de Alliantie vereist dit onder meer dat scholen en sportverenigingen gezamenlijk bewegingsactiviteiten aanbieden. De aanstelling van combinatiefunctionarissen is een middel om dit te stimuleren en te realiseren.

Uit een onderzoek² dat wij in 2006 in opdracht van de Alliantie hebben uitgevoerd, is gebleken dat er in Nederland combinatiefuncties School en Sport geen onbekend fenomeen zijn, maar dat dit nog veelal op projectbasis gebeurde en niet in samenwerking met sportverenigingen. Ook bleken het vooral de grote gemeenten te zijn die kiezen voor combinatiefuncties. Voor de kleinere gemeenten was het nog een nieuw fenomeen. En de betrokkenheid van sportverenigingen bij de uitvoering van de taken van de combinatiefuncties was nog beperkt. De combinatiefunctionaris werkte in sommige gevallen mét sportverenigingen, maar nog niet vóór of ín de verenigingen.

Om te experimenteren met een combinatiefunctionaris die zowel op de school werkt als voor sportverenigingen taken verricht, heeft de Alliantie in het schooljaar 2007-2008 12 pilots gefinancierd. Het merendeel van deze combinatiefunctionarissen is aangesteld bij een school. Er is gekozen voor een landelijke spreiding om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de mogelijkheden die een combinatiefunctie biedt op zowel het platteland, in grootstedelijke achterstandwijken als in middelgrote gemeenten. Ook zijn de pilots verdeeld over de verschillende onderwijssoorten: primair onderwijs (4 pilots), voortgezet onderwijs (5 pilots), speciaal onderwijs (1 pilot) en Middelbaar BeroepsOnderwijs (MBO) (2 pilots). Het afgelopen jaar is de ontwikkeling van de 12 pilots nauwlettend gevolgd. Wij kregen van de Alliantie de opdracht om vanuit SGBO het landelijke projectmanagement te verzorgen en de voortgang van de 12 pilots te monitoren.

In deze eindrapportage beschrijven wij de belangrijkste opbrengsten, leerpunten en conclusies die een jaar lang “combinatiefuncties School en Sport” hebben opgeleverd.

² C. Heijkoop c.s., ‘School en Sport werken samen’, SGBO, Den Haag, augustus 2007

De rapportage is als volgt opgebouwd. We beginnen met de weergaven van algemene conclusies en aanbevelingen. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de opzet van het project nader omschreven. In de hoofdstukken 4 tot en met 6 passeren de pilots één voor één de revue, waarbij een onderverdeling in het onderwijstype waar de combinatiefunctionaris werkzaam is: primair onderwijs, voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Vervolgens wordt in hoofdstuk 7 een analyse gegeven van de tijdsbesteding van de combinatiefunctionarissen. De rapportage sluit af met een hoofdstuk waarin een blik op de toekomst wordt gericht. Hoe gaat het verder met de combinatiefuncties in de pilotgemeenten na 1 juli 2008?

3 Conclusies en aanbevelingen

VWS, NOC*NSF en OCW hebben het volgende doel met de Alliantie:

Het bereiken van levenslang sporten en bewegen van jongeren. De basis hiertoe versterken we door het stimuleren van samenwerkingsvormen tussen onderwijs en de georganiseerde sport.

Uit de resultaten van het project blijkt dat de pilots een schat aan informatie bieden over de wijze waarop combinatiefuncties School en Sport vorm kunnen krijgen. In dit hoofdstuk benoemen we de belangrijkste opbrengsten en leerpunten uit het project. Verschillende documenten liggen aan deze eindconclusies ten grondslag. Behalve uit de voor u liggende eindrapportage hebben wij ook geput uit onze tussenrapportages en ondersteuningsrapportages die het afgelopen jaar op basis van de ervaringen in de 12 pilots zijn opgesteld door Van Egdom Consultancy.

Meer kinderen bewegen vaker dankzij combinatiefuncties school & sport

Hoewel in sommige pilots de concrete toename van het aantal kinderen dat meedoet aan sportactiviteiten duidelijker zichtbaar is dan in andere, geven alle pilots aan dat sport en beweging door de inzet van de combinatiefunctionaris een stevigere positie heeft gekregen in de school. Dankzij de inzet van de combinatiefunctionaris is niet alleen een meer divers en groter aanbod aan sportactiviteiten gerealiseerd, ook het aantal sportmomenten is vergroot. Daarnaast wordt met de sportactiviteiten een bredere doelgroep bereikt; ook inactieve leerlingen worden door de combinatiefunctionaris aan het sporten gebracht.

Door combinatiefunctionaris meer samenwerking tussen school en sportverenigingen

Bij de start van de pilots bleek er nog weinig direct contact te zijn tussen scholen en sportverenigingen. Waar er wel contacten waren, was dit veelal op ad hoc basis: af en toe uitwisseling van materialen of gezamenlijk organiseren van een toernooi. Op dit punt viel dus een wereld te winnen. Gedurende het jaar is gebleken dat de combinatiefunctionaris hierin een dankbare rol kon vervullen. Dit blijkt uit een scala van samenwerkingsresultaten zoals: doorgeleiding Motorisch Remedial Teaching-leerlingen (MRT-leerlingen) naar sportverenigingen, inzet van sportverenigingen bij tussenschoolse en naschoolse opvang, uitzetten van maatschappelijke stages bij sportverenigingen, ontwikkeling sponsorbeleid door MBO-leerlingen, afspraken over gezamenlijk gebruik van sportaccommodaties. Opvallend is dat zowel door de scholen als door de sportverenigingen de combinatiefunctionaris bij deze samenwerking wordt gezien als een onmisbare schakel. Ze geven aan dat het henzelf aan tijd en energie ontbreekt om te investeren in het leggen van de verbinding. Dit maakt samenwerking kwetsbaar omdat alles staat of valt met de inzet van de combinatiefunctionaris. Anderzijds moeten we ook beseffen dat het groeien van de samenwerkingsrelatie tijd kost. De combinatiefunctionaris heeft hierin als aanjager gefungeerd en de meerwaarde van samenwerking zichtbaar gemaakt. Dit wil echter niet zeggen dat naar verloop van tijd de combinatiefunctionaris

overbodig wordt aangezien hij/zij de enige is die het tot zijn/haar primaire taak rekent om de samenwerking tussen school en sportvereniging te stimuleren en te realiseren.

Combinatiefunctionaris zorgt voor kwaliteitsimpuls schoolsport aanbod

Veel scholen waren bij aanvang van de pilots al sportgeoriënteerd. Het besef van sporten en bewegen was al aanwezig. Door de inzet van de combinatiefunctionarissen is het gelukt een kwaliteitsimpuls te geven aan het sportonderwijs op en rond de scholen. Als voorbeelden van structurele verbeteringen kunnen we noemen: ondersteuning van groepsleerkrachten bij lessen lichamelijke opvoeding, inzet van expertise voor het oplossen van problemen en beantwoorden van vragen voor zowel groepsleerkrachten als LO-leerkrachten, opstellen visie- en uitvoeringsplannen op het terrein van sportonderwijs, aantrekkelijk aanbod van tussenschoolse en naschoolse sportactiviteiten. Deze ontwikkelingen geven scholen de mogelijkheid zich sterker te profileren in wijk en regio. In het bijzonder voor speciaal onderwijs geldt dat hier met de inzet van de combinatiefunctionarissen heel veel winst te behalen valt. Hier zijn relatief veel inactieve kinderen te vinden die moeilijk hun weg weten te vinden naar de reguliere sportverenigingen alleen al vanwege vervoersproblemen. Naast alle activiteiten die de combinatiefunctionarissen voor de scholen initiëren, zijn zij ook een soort gids voor ouders en kunnen ondersteuning bieden aan sportverenigingen. Daar waar verenigingen in eerste instantie huiverig zijn om met deze doelgroep te werken, kan de combinatiefunctionaris drempelverlagend werken. Uiteindelijk blijken verenigingen het als een enorme verrijking te ervaren om met deze kinderen te werken.

Mogelijkheden van de combinatiefunctie is afhankelijk van schoolsoort

Doordat de afstand tussen school en sportvereniging en de omvang van de doelgroep verschilt per schoolniveau (PO, VO en MBO), zijn ook de mogelijkheden van de combinatiefunctionaris uiteenlopend. Naarmate de binding tussen de school en de wijk cq de sportverenigingen duidelijker is, is het eenvoudiger om de contacten te leggen of te versterken. Door het ingewikkelde krachtenveld is het bij de MBO's het de vraag of een combinatiefunctionaris op uitvoerend niveau hierin het meest effectief is. Wellicht is het in dit geval beter te kiezen voor een manager School en Sport die op bestuurlijk niveau de makelaarsfunctie richting verenigingen invulling geeft.

Combinatiefunctionaris zorgt voor groter bereik sportverenigingen

De combinatiefunctionaris biedt sportverenigingen een ingang bij de scholen waardoor meer kinderen kennis kunnen maken met hun sport. Dit leidt soms tot spectaculaire stijging van de ledenaantallen. Een tweede ontwikkeling die door de combinatiefunctionaris teweeg is gebracht is een verbreding van de aandacht van competitie en topsport naar bewegen en recreatie. Dit maakt verenigingen laagdrempelig voor een grote doelgroep. Een andere meerwaarde van de combinatiefunctionaris voor de sportverenigingen is het opzetten van nieuwe activiteiten en ook de uitvoering hiervan, zoals het werven van kaderleden van allochtone afkomst. Ook op terrein van professionalisering van sportverenigingen hebben combinatiefunctionarissen een rol

gespeeld. Zoals bij het opstellen van een jaarplanning, het coachen van trainers en het opzetten van jeugdbeleid. Door het trainen van BSM leerlingen en het begeleiden van maatschappelijke stages door de combinatiefunctionaris kregen verenigingen de beschikking over extra handen voor allerlei jeugdactiviteiten.

Overigens is wel gebleken dat van de vele facetten van een combinatiefunctie, de ondersteuning van sportverenigingen de grootste uitdaging is. Het vinden van de juiste contactpersoon en inleven in de cultuur van de vereniging kost veel tijd, daarnaast blijken verenigingen vaak moeite te hebben met het formuleren van concrete ondersteuningsvragen. Ook bleek de gewenste oplossing/ondersteuning vanuit de combinatiefunctie moeilijk te duiden. Dit wordt mede veroorzaakt door het beperkte zicht op de mogelijkheden van een combinatiefunctionaris enerzijds. Verder worden de mogelijkheden van de combinatiefunctionaris niet direct geassocieerd met de mogelijkheden vanuit de school. De school is niet alleen een onderwijsorganisatie, maar kent vele aspecten (docenten, kritische leerlingen, accommodaties) die voor een vereniging een meerwaarde hebben.

Aanbeveling

Begin bij de formulering van de taakomschrijving (en prioritering) van de combinatiefunctionaris bij de noden van de zwakste partner, de sportvereniging. Op deze manier kan maatwerk gebonden worden en is de kans op structureel succes het grootst.

Steun en draagvlak op politiek en managementniveau van de combinatiefunctionaris essentieel

Omdat de combinatiefunctionaris in een complex organisatienetwerk moet opereren is het heel belangrijk dat hij/zij zich gesteund weet door mensen op invloedrijke posities. Dit maakt het de combinatiefunctionaris mogelijk efficiënter te werken. Zonder voldoende steun en draagvlak is de positie van de combinatiefunctionaris zeer kwetsbaar en kan de continuïteit gevaar lopen. In de praktijk blijkt dat wanneer school en sportvereniging zich op bestuurlijk niveau gezamenlijk verbinden aan de combinatiefunctie, een stevige basis gecreëerd wordt.

Aanbeveling

Organiseer als werkgever een informatieavond voor verenigingen, scholen, gemeente om zo de activiteiten en de meerwaarde van de combinatiefunctionaris aan een groter publiek duidelijk te maken. Zien is geloven! Een coördinator die aangesteld is door één van de partijen en die de doelen en gemaakte afspraken bewaakt, is een manier om de combinatiefunctionaris een stevige basis te geven. Een ander voorbeeld is het opstellen van een stuurgroep of stichting waar de combinatiefunctionaris wordt aangesteld. Op deze manier bed je de samenwerking structureel in.

Helderheid in aansturing, begeleiding en ondersteuning heel belangrijk

Zeker wanneer een combinatiefunctionaris in zijn eentje wordt aangesteld bestaat het gevaar dat hij/zij binnen een organisatie solistisch en geïsoleerd raakt. Juist omdat een functie nog helemaal ontwikkeld moet worden kan een combinatiefunctionaris het gevoel

krijgen dat hij/zij ‘aan het zwemmen is’. Daarnaast brengt de functie van combinatiefunctionaris het gevaar met zich mee dat er van alle kanten tegelijkertijd een beroep op hem/haar wordt gedaan waardoor hij/zij overvraagd raakt.

Wie betaalt, bepaalt

De betaler van de noodzakelijke cofinanciering zet de toon in de richting en prioriteiten van de pilot. Veelal hebben de scholen de noodzakelijke cofinanciering ingebracht. Dit betekent in de praktijk dat vooral het naschoolse sportaanbod al in de beginfase van de pilot goed verzorgd is. De sportvereniging neemt in dit krachtenveld een bescheiden rol in. Daar waar gemeente (Den Bosch) en sportverenigingen (Drunen) de co-financier waren ontstaat daadwerkelijk een andere dynamiek.

Aanbeveling

Schenk voldoende aandacht aan aansturing en begeleiding van de combinatiefunctionaris en maak hierover ook heldere afspraken met betrokken partijen. Bij dreigend overvragen van de functionaris moeten de betrokken partijen gezamenlijk prioriteiten stellen en zo nodig ondersteuning van de combinatiefunctionaris regelen.

Aanbeveling

Gezien de complexiteit van het ondersteunen van verenigingen en het brede pakket van een combinatiefunctionaris is teamwork een must. In opzet en uitvoering kan aangesloten worden bij het concept van de beweegteams. De mix van professionals en studenten enerzijds en proces/project en uitvoerende capaciteit anderzijds maken een interventieteam krachtig.

Aanbeveling

Bewaak de verhouding (ook in uren) van de activiteiten van de functionaris en benoem ze kwalitatief. Dit zowel vanuit het perspectief van “time management”, als vanuit de waarde voor sportverenigingen.

Combinatiefunctionaris: naast uitvoerder in belangrijke mate ook coördinator

Voordat de combinatiefunctionaris concreet kan starten met de uitvoering van activiteiten is veel tijd en energie nodig voor het bij elkaar brengen van partijen en creëren van voldoende draagvlak, het formuleren van doelstellingen en plannen. Wanneer deze fase echter achter de rug is, vergt het onderhoud van de samenwerking en initiëren van nieuwe activiteiten vervolgens ook een fors deel van de tijd en aandacht van de combinatiefunctionaris. Het is dan ook niet reëel om te verwachten dat de combinatiefunctionaris zich uitsluitend kan richten op de uitvoering van activiteiten tenzij die facetten van de combinatiefunctie bij iemand anders zijn belegd.

In de regel zijn de combinatiefunctionarissen ALO'ers, ofwel doeners en regelaars. Deze vaardigheden komen goed van pas wanneer het gaat om het aanbieden en/of coördineren van het naschoolse aanbod. Voor de versterking van verenigingen zijn andere (aanvullende) competenties nodig.

Aanbeveling

Formuleer meerdere profielen combinatiefunctionaris. Hierdoor wordt het beeld van de functie scherper en kan een opleidingsaanbod worden ontwikkeld dat nauw aansluit op de functie.

Betrokkenheid van gemeenten en sportbonden

De betrokkenheid van gemeenten bij de pilots was zeer uiteenlopend. Daar waar zij niet of nauwelijks belangstelling en bemoeienis toonden werd dit door de combinatiefunctionaris als gemis ervaren. Dit gebrek aan steun maakte het in sommige gevallen moeilijker ingang te vinden bij nieuwe partners. De meerwaarde van de sportbonden voor de combinatiefunctionaris is nog niet duidelijk. Slecht een beperkt aantal pilots heeft samengewerkt met de bonden in de uitoefening van de combinatiefunctie. Ondersteuning beperkte zich veelal tot het sportspecifieke vlak, daarnaast werd soms samengewerkt met verenigingsondersteuners in dienst van een bond.

Aanbeveling

Sportbonden moeten een keuze maken welke type ondersteuning zij willen en kunnen leveren in het kader van de combinatiefuncties, ofwel (alleen) sportspecifiek en/of sporttakoverstijgend. Indien sportbonden ervoor kiezen sporttakoverstijgende ondersteuning aan te bieden moeten zij strategische allianties (provinciale sport service organisaties, MBO en HBO instellingen, andere bonden) aangaan met organisaties die hun sportverenigingen kwalitatief en in samenwerkingsrelatie met het onderwijs (PO en VO) kunnen versterken. Sportbonden moeten in tactisch en operationele zin samenwerken om lokaal (zichtbaar) van waarde te kunnen zijn. Clustering op basis van inhoudelijke overeenkomsten (zoals sport, watersport, vechtsport, etc.) biedt hiervoor de meeste meerwaarde.

Slotconclusie: Combinatiefuncties creëren context voor ‘gouden combinatie school en sport’

Op meerdere punten hebben de 12 pilots combinatiefuncties School en Sport bijgedragen aan het behalen van de doelstelling van de Alliantie. Uit onderzoek van het Mulierinstituut³, uitgevoerd in opdracht van de ‘Alliantie School & Sport’ blijkt dat lichamelijke opvoeding én sport en bewegen ontegenzeggelijk op tal van gebieden positieve effecten kan hebben. Om deze effecten ook echt te realiseren, is wel de juiste de context voor de aangeboden activiteiten nodig: een vertrouwde, flexibele en klantgerichte omgeving, waar de leerlingen worden begeleid door enthousiaste gekwalificeerde professionals. In de 12 pilots werden deze professionals in de vorm van combinatiefunctionarissen én in het onderwijs én in de sportvereniging ingezet, zodat voor de leerlingen deze vertrouwde context werd geborgd.

³ H. Stegeman, “Effecten van sport en bewegen op school” W.J.H. Mulier instituut, 's Hertogenbosch, februari 2007

4 Opzet van het project

4.1 Van selectie tot definitieve toekenning

In maart 2007 is de werving gestart van de 12 pilots. Via eigen netwerken van de Alliantie en SGBO en met behulp van de scorende spitsen is het pilotproject bekend gemaakt aan mogelijke belangstellenden. Er zijn meer dan 40 reacties gekomen van scholen, gemeenten en sportverenigingen/sportparken. De belangstelling was groot. Uiteindelijk zijn 12 pilots voorlopig geselecteerd. Bij de selectie is gekeken naar spreiding over de verschillende schoolsoorten, verdeling stad-platteland, variatie in inhoud van de functies en de kansrijkheid. De pilots zijn in mei en juni bezocht door de Alliantie en SGBO voor een startgesprek. Bij deze gesprekken waren zo veel mogelijk vertegenwoordigers van het onderwijs en de sport aanwezig (en soms de gemeente). Uiteindelijk heeft de Alliantie aan 12 pilots een subsidie toegekend op basis van cofinanciering voor het aanstellen van één fte combinatiefunctie. De samenwerkingspartners hebben per pilot een contract ondertekend waardoor zij zich verbonden aan de voorwaarden voor financiering gesteld door de Alliantie.

De omvang van de 12 pilots is in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 2 De 12 pilots

Basisonderwijs	Combinatiefunctionarissen	Scholen
Den Haag	2	3 scholen
Bennekom/Ede	1	2 scholen
Boarnsterhim	1 (en zes studenten)	15 scholen
Den Bosch	1	5 scholen
Speciaal onderwijs		
Arnhem	4	Mariëndael met 4 locaties
Voortgezet onderwijs		
Drunen	1	D'Oultremont college
Tilburg	1	Beatrix College
Amsterdam	3	OSG Bijlmer
Hoorn	1	Copernicus College
Venlo	1	Blariacum College
MBO		
Rotterdam	2	Zadkine College
Zwolle	1	Deltion College
Totaal	19 combinatiefuncties	36 scholen

In totaal werden rond de 50 sportverenigingen betrokken bij de pilots, waarvan met 25 verenigingen intensieve samenwerking is opgebouwd met concrete ondersteuning.

De contacten met de andere 25 verenigingen lagen vooral in de sfeer van het begeleiden van en het verzorgen van clinics.

De uitgangssituatie van de afzonderlijke pilots (bestaande samenwerking tussen scholen en sportverenigingen, aanwezigheid van een sportprogramma, financiële impuls door bijvoorbeeld de gemeente, etcetera) liep sterk uiteen. De meeste pilots zijn in de zomer van 2007 begonnen. Bij vijf pilots zijn de combinatiefunctionarissen later gestart: Hoorn (VO) per 15 september en Venlo (VO), Arnhem (VSO), Boarnsterhim (PO) en Zwolle (MBO) per 1 november. De redenen voor de latere start zijn: werving en selectie van een nieuwe medewerker (Hoorn, Boarnsterhim en Venlo) en het voorbereiden en opzetten van de functie (Zwolle, Arnhem en Boarnsterhim).

De pilotperiode eindigde voor alle pilots op 1 juli 2008.

4.2 Ondersteuning: gesprekken en bijeenkomsten

Om de pilots zo goed mogelijk in het zadel te helpen en te houden kregen de pilots inhoudelijke ondersteuning. Hans van Egdom van het bureau Van Egdom Consultancy heeft de ondersteuning uitgevoerd in de vorm van adviesgesprekken. De eerste serie gesprekken heeft in september en oktober 2007 plaats gevonden, de tweede in november en december 2007 en enkele pilots die nog extra begeleiding nodig hadden zijn in maart en april 2008 bezocht. Iedere serie gesprekken is afgesloten met een rapportage waarin op basis van de gesignaleerde ontwikkelingen aanbevelingen zijn gedaan voor verdere versterking van de pilots in de daarop volgende periode. In de eerste ronde gesprekken is vooral aandacht besteed aan het concreet maken van de functie en het opbouwen en intensiveren van de samenwerking tussen de scholen en sportverenigingen. In de tweede ronde gesprekken zijn knelpunten die van invloed zijn op de uitvoering van de functie besproken en is dieper ingegaan op de uitvoering van taken in de sportverenigingen. Het daadwerkelijk versterken van de sportverenigingen bleek voor veel combinatiefunctionarissen een pittige opgave. In de laatste ronde gesprekken zijn alleen de pilots bezocht die op onderdelen waren vastgelopen, met prangende vragen zaten en een extra steuntje in de rug konden gebruiken.

Bijeenkomst voor combinatiefunctionarissen en werkgevers

Naast de gesprekken op locatie zijn twee bijeenkomsten georganiseerd voor de combinatiefunctionarissen. Bij de eerste bijeenkomst (11 december 2007) stond intervisie centraal. In deze bijeenkomst hebben de combinatiefunctionarissen de gelegenheid gekregen om kennis te maken met elkaar, ervaringen uit te wisselen en elkaar tips te geven voor de aanpak van knelpunten.

In de tweede bijeenkomst (11 maart 2008) lag het accent meer op de interactie tussen werkgevers en de combinatiefunctionarissen en de bijdrage die de sportbonden kunnen leveren aan het versterken van de sportverenigingen.

4.3 Monitoring en evaluatie

In het kader van de monitoring en evaluatie zijn in september 2007 en februari 2008 tussenrapportages verschenen. Deze zijn besproken in de Programmaraad (zie ook volgende paragraaf) en dienden ook ter informatie voor de nog te ontwikkelen Impuls Brede school, Sport en Cultuur. Om de ontwikkeling van de combinatiefunctie zo goed mogelijk te volgen is aan de combinatiefunctionarissen gevraagd een urenstaat in te vullen van de maanden september tot en met november 2007, februari 2008 en maart tot en met juni 2008. Daarnaast hebben wij de combinatiefunctionarissen twee keer telefonisch geïnterviewd (voor de eerste rapportage en voor deze eindrapportage). Tevens hebben wij hen tweemaal verzocht een vragenlijst in te vullen met vragen die ingaan op de verschillende aspecten van de functie, zoals de aansturing en begeleiding, het werken met en voor de sportverenigingen en de uitvoering van de sportactiviteiten. Voor de eindrapportages zijn ook scholen en sportverenigingen telefonisch geïnterviewd.

4.4 Programmaraad

Met het oog op het belang van de pilots voor de landelijke beleidsontwikkelingen rond combinatiefuncties, heeft de Alliantie een Programmaraad Combinatiefuncties ingesteld. Hierin waren de belangrijkste partners uit de velden onderwijs en sport vertegenwoordigd.⁴ De raad is in totaal vier keer bijeengekomen, in augustus en oktober 2007 en in maart en mei 2008. Door het instellen van de programmaraad werd het mogelijk ervaringen uit de pilots meteen te delen met het bredere veld, waardoor mainstreaming van kennis over combinatiefuncties gerealiseerd werd. Daarnaast fungeerde de programmaraad als klankbord voor de Alliantie bij de verdere inhoudelijke sturing van de pilots en vormde de raad een platform voor de doorontwikkeling van het concept combinatiefuncties School en Sport. Zowel de tussenrapportages die in het kader van de monitoring zijn opgesteld, als de rapportages van de ondersteuningsgesprekken door van Egdom Consultancy zijn ter informatie en discussie aan de Programmaraad voorgelegd.

4.5 Communicatie

Gedurende het jaar is over de leerpunten en ervaringen uit de pilots op diverse manieren gecommuniceerd. Periodiek is de voortgang van de pilots besproken in de stuurgroep van de Alliantie School en Sport. In februari 2008 is een tussenrapportage inclusief een aantal aanbevelingen, opgesteld door Van Egdom Consultancy, ter beschikking gesteld aan de Taskforce Combinatiefuncties. Dit advies is meegenomen in het eindrapport van de Taskforce 'Aan de slag met combinatiefuncties' dat op 20 maart 2008 is verschenen. Via

⁴ De volgende partijen namen zitting in de ProgrammaRaad: Mbo Raad, KVLO, KNVB, NOC*NSF, WoS, CaoP, KNHB, ALODO, VBS, Gemeente Utrecht, NLCoach.

de programmaraad is het bredere veld van partijen op het gebied van onderwijs en sport geïnformeerd over de praktijkervaringen van de combinatiefunctionarissen.

Ter afsluiting van het project verschijnt in oktober 2008 het inspiratieboekje School en Sport. In dit boekje laten we schooldirecteuren, trainers van sportverenigingen en combinatiefunctionarissen zelf aan het woord. Uit hun verhalen komt de meerwaarde van combinatiefuncties voor scholen, sportverenigingen, gemeenten en de wijk naar voren. Deze verhalen dienen ter inspiratie voor iedereen die in de komende jaren met combinatiefuncties aan de slag wil.

5 Resultaten en ervaringen in het basisonderwijs en speciaal onderwijs

Inleiding

Er zijn vier pilots in het basisonderwijs uitgevoerd. Bij drie pilots was de school al een eind op weg in de uitvoering van extra sportactiviteiten. Eén pilot (Boarnsterhim) moest alles nog vanaf de basis opbouwen. In dit hoofdstuk beschrijven we de vier pilots in het basisonderwijs en de pilot in het speciaal onderwijs, waarbij we de resultaten en de ervaringen van de scholen en sportverenigingen voor het voetlicht brengen.

5.1 Den Bosch

Organisatorische inbedding van de functie

De combinatiefunctionaris is aangesteld bij het Service punt Sport en Gemeente van de gemeente Den Bosch. De gemeente zorgde ook voor de cofinanciering. De combinatiefunctionaris was geschoold op HBO-niveau. Vanuit het Service Punt is de combinatiefunctionaris zowel in dienst gesteld van de scholen (40%) als van de sportvereniging (60%). Middels een samenwerkingsconvenant hebben de scholen zich gecommitteerd aan de combinatiefunctionaris. De inzet van de combinatiefunctionaris voor de sportverenigingen vond plaats via een stichting waarin verschillende sportverenigingen verenigd zijn. Aansturing en ondersteuning waren ondergebracht bij de gemeente zelf. Bij zijn werkzaamheden wordt de combinatiefunctionaris begeleid door een sportconsulent van de afdeling Sport en Recreatie.

De combinatiefunctionaris heeft zich voldoende gesteund gevoeld door de werkgever en is tevreden over de begeleiding. Doordat de combinatiefunctionaris niet bij scholen was aangesteld en de contacten vanuit het Servicepunt Sport en Gemeente met sportverenigingen sterker waren dan met scholen, kostte het in de opstartfase wel veel tijd om de scholen voldoende bij de pilot te betrekken. Uiteindelijk is dit wel gelukt.

De functie van de combinatiefunctionaris in Den Bosch kende twee hoofdtaken:

1. Het geven van lessen LO en het ondersteunen van groepsleerkrachten: dat wil zeggen hen helpen bij het uitvoeren van de gymlessen, het uitleggen van lesprogramma's en het ontwikkelen van lespakketten die de groepsleerkrachten konden uitvoeren.
2. Het organiseren van naschoolse sportactiviteiten op het sportpark Hambaken: Dit hield in het samenstellen van het programma, het regelen van het programma, het opstellen van roosters, het werven van de leerlingen op de vijf scholen in Hambaken en het geven van naschoolse lessen.

Activiteiten en deelname

Het activiteitenoverzicht van januari tot en met juni en het bereik van de leerlingen staan in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 3 Activiteiten en deelname

Activiteiten	Deelname
Handbalclub: een middag in de week lessen	10 kinderen Doelgroep: vier klassen van 23 leerlingen = 92 kinderen. Bereik = 11%.
Voetbalclub: een middag in de week	23 kinderen Doelgroep: vier klassen van 23 leerlingen = 92 kinderen. Bereik = 25%.
Trainingen handbal, voetbal en tennis op woensdagmiddag	Bereik onbekend
Kennismakingstrainingen onder schooltijd	40 kinderen x 7 activiteiten = 280 Doelgroep: 8 klassen van 23 leerlingen is 184 kinderen. Bereik = 13%.
Diverse toernooien het hele jaar door	Bereik onbekend

Vanaf februari 2008 is de frequentie van de schoolse activiteiten per week opgevoerd naar 4 keer in plaats van drie keer per week.

Ondersteuning van de sportverenigingen

De ondersteuning van de sportverenigingen van binnenuit is niet door de combinatiefunctionaris uitgevoerd. De gemeente Den Bosch heeft een verenigingsondersteuner in dienst die al het nodige doet voor en binnen de verenigingen. De contacten en samenwerking met de verenigingen zijn wel geïntensiveerd en structureel gemaakt, maar de ondersteuning heeft zich beperkt tot het begeleiden van de trainers van de verenigingen in het geven van clinics en het gezamenlijk activiteiten opzetten op het sportpark Hambaken.

Ervaringen van een school, sportvereniging en de combinatiefunctionaris

De school is erg tevreden over de bijdrage van de combinatiefunctionaris aan de sportactiviteiten. De groepsleerkrachten voelden zich gesteund, bestaande activiteiten zoals het organiseren van de sportdag gingen veel soepeler met behulp van de combinatiefunctionaris en er zijn meer sportactiviteiten uitgevoerd. Wat de leerkrachten vooral hebben gewaardeerd is dat zij met vragen of problemen altijd bij de combinatiefunctionaris terecht konden. De kwaliteitsimpuls die daar vanuit gaat is voor de schooldirectie belangrijk.

De voetbalvereniging is zeer te spreken over de extra sportactiviteiten die door de combinatiefunctionaris zijn opgezet en (deels) uitgevoerd op het sportpark in het kader van het programma 'Sporten in Orthen'. Ongeveer 100 leerlingen uit de wijk hebben

deelgenomen aan vijf sportdagen. Door deze activiteiten zijn de kinderen in aanraking gekomen met de club en komen steeds meer nieuwe aanmeldingen van jeugdleden. Een ander winstpunt is de toenemende samenwerking van de 3 verenigingen op het sportpark door de activiteiten die de combinatiefunctionaris op het park heeft georganiseerd. Een probleem was het leveren van trainers/vrijwilligers door de vereniging. Er was een groot tekort, waardoor gaten zijn opgevuld door stagiaires en door de combinatiefunctionaris zelf. Wat de vereniging heeft gemist is een goede gezamenlijke start zoals het opstellen van gezamenlijke doelen, het maken van een heldere taakverdeling en het regelmatig evalueren met alle partijen.

Ontwikkeling van de functie

De combinatiefunctionaris is tevreden over de uitvoering van de functie. Hij vond het een uitdaging om bij de verenigingen en de scholen de juiste ingangen te vinden om de samenwerking op te zetten. Dit kostte ook relatief veel tijd, maar heeft uiteindelijk wel tot resultaten geleid. Grootste knelpunt is voor hem het gebrek aan vrijwilligers voor de naschoolse activiteiten. Dit is deels opgelost door de inzet van stagiaires en leerlingen uit het VO die een maatschappelijke stage uitvoeren voor de sportvereniging.

5.2 Den Haag

Organisatorische inbedding

In Den Haag zijn twee parttime combinatiefunctionarissen aangesteld. De combinatiefunctionarissen zijn in dienst van de gemeente Den Haag, aangesteld bij de Dienst Primair Onderwijs. De combinatiefunctionarissen werken namens SCOOOL, een stichting waarin 3 scholen en 6 sportverenigingen uit de Haagse wijk Laakkwartier samenwerken bij de vormgeving van een naschools sportaanbod. Binnen SCOOOL hebben 3 scholen de gemeentelijke gelden voor 'sportintroductie en keuze' bij elkaar gebracht. Uit dit budget is de cofinanciering van de combinatiefunctionarissen betaald. In de wijk is nauwelijks een infrastructuur van sportverenigingen aanwezig. Middels de inzet van combinatiefunctionarissen bij de ondersteuning van verenigingen en het organiseren van naschoolse activiteiten wil SCOOOL hier verandering in brengen. Vanuit hun eigen ervaring en affiniteit richtten de functionarissen zich beiden op verschillende verenigingen: judo en zwemmen.

Activiteiten en deelname

De combinatiefunctionarissen coördineren het programma SCOOOL, waarbij sportverenigingen worden ingezet bij de organisatie van naschools sportaanbod. Binnen het programma SCOOOL worden diverse naschoolse sportactiviteiten uitgevoerd in de sporten zwemmen, judo, taekwondo, gymnastiek, voetbal, rugby, softbal en basketbal. Er is een dagelijks sportaanbod (behalve op zaterdag) op 4 locaties in de wijk. De activiteiten vinden plaats in drie periodes van ongeveer 3 maanden. Het totale bereik is het afgelopen jaar gegroeid tot ruim 300 kinderen die op drie scholen in de wijk zitten. Door de inzet van de combinatiefunctionarissen is SCOOOL in de wijk Laak meer op de

kaart gezet. Door toename van het aantal sportactiviteiten en de deelname van kinderen is SCOOL meer zichtbaar in de wijk. Direct gevolg hiervan is dat steeds meer scholen zich aansluiten bij SCOOL. Volgend jaar breidt de samenwerking zich uit tot 7 scholen.

Ondersteuning van judovereniging Sinbajimeru

Het ledenaantal van de judovereniging is met 65% gestegen. Er zijn door de combinatiefunctionaris nieuwe activiteiten opgezet, namelijk:

- Judo voor kleutergroepen;
- Vader-kindjudo;
- Zelfverdedigingscursussen voor vrouwen;
- Coaching van trainers.

Daarnaast is een jaarplan en een weekplan voor de club ontwikkeld.

Ondersteuning zwemvereniging

Het is niet bekend of het ledenaantal is gestegen door de bijdrage van de combinatiefunctionaris aan het versterken van de vereniging. De combinatiefunctionaris heeft de volgende activiteiten mede opgezet:

- Zorgen voor deelnemers voor Swim2gether vanuit het naschoolse sportproject SCOOL;
- Opzetten van een eigen verenigingsuur "mannenzwemmen";
- Opzetten van nieuwe zwemactiviteit voor "vader/kind";
- Werven van kaderleden van allochtone afkomst;
- Coachen en opleiden van kader voor specifieke zwemprojecten.

Ervaringen van een school en een, sportvereniging

Zowel de school, de combinatiefunctionaris als de geïnterviewde judovereniging zijn zeer tevreden over het programma SCOOL en over de bijdrage van de combinatiefunctionarissen aan het opzetten van nieuwe activiteiten binnen de vereniging. Een schooldirecteur geeft aan dat de inzet van de combinatiefunctionaris het programma SCOOL een sterke impuls heeft gegeven. Daarbij wordt als zeer waardevol beschouwd dat verenigingen gevestigd zijn in de school. Door gebruik te maken van het laagdrempelige karakter van de school, is het bereik van sportverenigingen vooral onder allochtone kinderen toegenomen. Sportdeelname is 'normaler en vanzelfsprekender' geworden.

Voor de verenigingen hebben de combinatiefunctionarissen belangrijke werkzaamheden verricht in het professionaliseren van de organisatie. Het grootste probleem waar de bestuurder van de vereniging mee zat waren de vragen 'Hoe zet ik een goede jaarplanning op? En hoe krijg ik trainers zover dat zij hun lessen goed voorbereiden en lesprogramma's maken?' De combinatiefunctionaris heeft ervoor gezorgd dat dit soort zaken op papier zijn gezet en met trainers zijn besproken. Protocollen zijn omschreven. Er is een verenigingswerkplan ontstaan.

Persoonlijke ontwikkeling

Als belangrijkste ontwikkelpunten binnen de functie noemt een van de twee combinatiefunctionarissen:

- Het verzamelen van gegevens, dingen organiseren en regelen;
- Het trainen van kinderen;
- Versterken van de pedagogisch didactische vaardigheden van de coaches van de judovereniging;
- Het begeleiden van mbo-studenten van het Mondriaan. (Zij werden in het kader van hun stage ingezet als assistent bij buitenschoolse sportactiviteiten).

‘Door de studenten al vroeg bij sportactiviteiten in de buurt te betrekken, laat je zien dat je ze echt nodig hebt, dat het beroep dat ze later gaan uitoefenen van veel betekenis is voor de buurt. Docenten van het Mondriaan gaven soms aan dat ze merkten dat de instelling van leerlingen bij de opleiding veranderde, ze deden serieus mee en voelden zich meer betrokken. Het begeleiden van oudere studenten is nieuw voor mij, maar ik vond het afgelopen jaar erg leuk om te doen’.

Er zijn door de school, sportvereniging en combinatiefunctionaris geen minpunten naar voren gebracht. Allemaal vinden zij dat het programma SCOOOL een goede formule is die aanslaat bij de kinderen en dat de functie van de combinatiefunctionaris daar goed op aansluit.

5.3 Bennekom/Ede

Organisatorische inbedding

In Bennekom werkt de combinatiefunctionaris voor twee scholen en twee sportverenigingen (korfbal en voetbal). De combinatiefunctionaris is zelfstandig ondernemer. De twee scholen huren zijn expertise in voor het organiseren van het LO onderwijs en het opzetten van tussenschoolse en naschoolse sportactiviteiten. Op deze wijze is de cofinanciering geregeld. Scholen en sportverenigingen stemmen hun gezamenlijk sportactiviteiten programma onderling af binnen het zogenaamde Netwerkoeverleg, waarin alle partners zitting hebben. Aansturing van de combinatiefunctionaris vindt plaats via het netwerkoeverleg. Het ‘gezamenlijk optrekken’ van scholen en sportverenigingen op bestuurlijk niveau heeft een grote bijdrage geleverd aan de succesvolle uitwerking van de combinatiefunctie. De scholen en sportverenigingen konden binnen het netwerk gezamenlijk hun hulpvraag formuleren richting de combinatiefunctionaris. Dit Netwerkoeverleg maakte het voor de combinatiefunctionaris mogelijk te komen tot een integraal werkplan waarbij sportactiviteiten voor de scholen en ondersteuningsactiviteiten voor de sportverenigingen op elkaar afgestemd konden worden.

Op verschillende terreinen tegelijk is de combinatiefunctionaris actief geweest:

- Structuur aanbrengen in het plannen zoals het (laten) opstellen van een jaarkalender, het maken van werkplannen en roosters en van een stageplan;

- Het ontwikkelen en uitvoeren van lespakketten voor kleuters tijdens de gymlessen en tijdens het pleinsporten;
- Het verbeteren en uitbreiden van MRT en de doorgeleiding van MRT-leerlingen naar de sportvereniging (Club extra);
- Het opzetten en begeleiden van pleinsport;
- Het begeleiden van 2 sportverenigingen in het geven van clinics en het werken met leerlingen die niet lid zijn van de sportvereniging (hebben meestal een andere motivatie) en motorisch minder begaafde leerlingen;
- Het vormen van beweegteams van stagiaires die worden ingezet bij de clinics.

Activiteiten en deelname

De basis van de extra sportactiviteiten in Bennekom vormt de ontwikkeling van de pleinsport vóór schooltijd, in de pauzes en tijdens de tussenschoolse opvang. Op drie schoolpleinen zijn verschillende sporten (volleybal, basketbal, hockey, tennis, tafeltennis, voetbal en korfbal) uitgezet, waar veel kinderen aan mee hebben gedaan. In onderstaand schema staat de deelname aangegeven. In de programmering is vanaf maart 2008 wekelijks op 3 lesdagen het naschoolse sportaanbod aangeboden.

Tabel 4 Deelname pleinsport

Basisschool	Voorschools recordsport 8.00-8.30 uur	Pauzesport	TSO sport op het plein 12.30-13.00 uur	Week van de Volleybal
Alexanderschool	8	Alle leerlingen sporten actief mee op het plein.	25 van de 80 leerlingen die overblijven	22% van de leerlingen
Prinsenakker Com	20	Alle leerlingen sporten actief mee op het plein.	30 van de 90 leerlingen die overblijven	27% van de leerlingen
Prinsenakker Berchym	11	Alle leerlingen sporten actief mee op het plein.	20 van de 90 leerlingen die overblijven	66% van de leerlingen

Tabel 5 Deelname naschoolse sportactiviteiten

Basisschool	Naschoolse Sport 15.30-16.30 uur	Aantal leerlingen
Alexanderschool	Volleybal, korfbal	32 leerlingen
Prinsenakker Com	Volleybal, korfbal	28 leerlingen
Prinsenakker Berchym	Volleybal, korfbal	16 leerlingen, waarvan 10 kinderen van de BSO instromen

Ondersteuning van de sportverenigingen

De ondersteuning van de verenigingen lag vooral in het deelnemen aan de clinics, begeleiding in het geven van trainingen aan MRT-leerlingen en in het daadwerkelijk opzetten van de samenwerking (dus niet incidenteel). De inspanningen van de combinatiefunctionaris hebben nog niet geleid tot een verhoging van het aantal jeugdleden. Voor de vereniging betekent deelname aan de pleinsporten wel dat het aantal momenten dat men in contact komt met kinderen buiten de eigen vereniging erg is toegenomen. Voorheen was dit maar 2 keer per jaar tijdens schooltoernooien, terwijl dit nu wekelijks is. Een belangrijke winst van de bemoeienis van de combinatiefunctionaris met de verenigingen is dat de twee verenigingen op het sportpark, korfbal en voetbal, nu gezamenlijke activiteiten uitvoeren. Een vertegenwoordiger van de korfbalvereniging zegt hierover: 'zelfs als je met twee verenigingen in één complex zit, sta je soms met de ruggen naar elkaar. Het werk van de combinatiefunctionaris heeft dit doorbroken'.

Ervaringen van een school en een sportvereniging

De school en de sportvereniging zijn beiden van mening dat er vooral in de samenwerking tussen de verenigingen en de scholen en in de uitvoering van de activiteiten veel is bereikt. De scholen en sportverenigingen begrijpen elkaar beter en kunnen nu moeiteloos gezamenlijke activiteiten opzetten. Het is de school opgevallen dat de sportverenigingen zich richten op een bredere doelgroep en nu breder kijken dat de eigen doelgroep. De verenigingen beamen dit en vinden het belangrijk dat zij met de scholen gezamenlijke doelen nastreven.

De school geeft aan dat de ouders en kinderen erg enthousiast zijn. De leerlingen raken gewend aan de vaste sportactiviteiten en de ouders vinden het prettig dat deze plaats vinden in vaste structuren. De leerkrachten raken langzamerhand ook gewend aan de veranderingen en staan erachter. Ook dit had tijd nodig.

Wat is tegengevallen is de samenwerking met de gemeente (toonde weinig interesse) en de tijdsinvestering voor het gezamenlijk opzetten van nieuwe activiteiten.

De school zegt hierover het volgende: 'We zijn van start gegaan met een klein ambitieus clubje. Gaande weg merk je dat nieuwe plannen uitvoeren veel tijd kost en een jaar maar kort is. Iets moet langer worden uitgevoerd, voordat het als 'normaal' ervaren wordt. Het duurt lang voordat een nieuwe activiteit in de bestaande structuren is ingebed. Alles wat je wilt veranderen kost tijd, het is belangrijk deze tijd ook te nemen. We hebben ons dan ook snel voorgenomen: First things First: Eerst borging en continuïteit en daarna activiteiten verder uitbouwen'.

Ontwikkeling van de functie

Als belangrijkste leerpunt noemt de combinatiefunctionaris het efficiënter kunnen inzetten van stagiairs van het MBO bij de sportactiviteiten. In het begin van de pilot kostte de begeleiding van stagiairs erg veel tijd en energie doordat de competenties van stagiairs onderling erg verschilden en niet goed aansloten bij de werkzaamheden die zij binnen de pilot moesten verrichten. De combinatiefunctionaris zegt hierover het

volgende: ‘Het afgelopen jaar heb ik veel contact gehad met stagebegeleiders van het ROC’s over de inzet van stagiairs. Dankzij dit contact weet ik nu veel beter wat ik wel en wat ik niet kan verwachten van stagiairs. Hierdoor zijn zij door mij veel gericht in te zetten voor het ondersteunen van activiteiten. Door het contact met de ROC’s is het stageaanbod vanuit hen ook meer ‘vraaggericht geworden’. Doordat ROC’s nu weten welke mensen ik nodig heb, wordt het voor komend jaar mogelijk gezamenlijk ‘op maat’ te zoeken naar het meest geschikte stageteam.’

5.4 Boarnsterhim

Organisatorische inbedding

De pilot Boarnsterhim was een creatief project dat mogelijkheden biedt voor plattelandsgemeenten. De Hanzehogeschool leverde 6 vierdejaars studenten die als Leraren In Opleiding (LIO-ers) aan de slag gingen op de 12 scholen in de gemeente Boarnsterhim waar nog geen vakleerkrachten LO werkzaam waren. De LIO-ers ondersteunden de groepsleerkrachten en gaven zelf les. Tevens zetten zij samen naschoolse sportmiddagen op met de sportverenigingen. Dit alles onder coördinatie van de combinatiefunctionaris die bij de gemeente werd aangesteld, onder verantwoordelijkheid van een projectleider en met begeleiding van de Hanze Hogeschool. Helaas is de pilot in april 2008 voortijdig beëindigd. Belangrijke oorzaak hiervan ligt in de organisatorische inbedding van de combinatiefunctie. In januari 2008 is de projectleider van de gemeente op non-actief gesteld. Doordat de projectleider in de periode september 2007 – januari 2008 niet gezorgd had voor borging van het project in de gemeentelijke organisatie, kwam de combinatiefunctionaris er hierna alleen voor te staan. Na een aantal onzekere maanden, waarin het gebrek aan draagvlak voor het project steeds duidelijker werd, is de combinatiefunctionaris in april 2008 teleurgesteld opgestapt. Uit deze geschiedenis wordt duidelijk hoe belangrijk voldoende draagvlak op politiek en managementniveau uiteindelijk is voor het slagen van de combinatiefunctie. Hoewel de pilot voortijdig is gestopt is er toch wel het nodige in gang gezet door de combinatiefunctionaris die alles van de grond af aan moest opbouwen.

Activiteiten en deelname

Door de korte periode waarin de combinatiefunctionaris werkzaam was zijn er niet veel extra sportactiviteiten opgezet na schooltijd. De extra sportactiviteiten waren vooral eenmalige activiteiten zoals:

- Jeugd sportmiddagen in Heerenveen. (Kinderen konden gratis hieraan meedoen);
- Lokale sportinstuiven/sportmiddagen.

In totaal hebben in de periode november 2007 tot en met februari 2008 934 leerlingen uit de gemeente Boarnsterhim deelgenomen aan 10 sportmiddagen of toernooien. Het is niet bekend om hoeveel verschillende leerlingen het gaat. Het is te verwachten dat een deel van de leerlingen naar meerdere sportmiddagen is geweest.

Inzet LIO studenten bij sportverenigingen en scholen

De combinatiefunctionaris is half november gestart. Deze is eerst begonnen met het maken van een plan van aanpak. De taak van de combinatiefunctionaris bestond grofweg uit:

1. Begeleiding LIO'ers:
 - Begeleiden van de LIO'ers bij de uitvoering van werkzaamheden als CFI (Combinatiefunctionaris In Opleiding);
 - Voeren van individuele gesprekken met de LIO'ers;
 - Samen met de LIO'ers naar sportverenigingen gaan en concrete afspraken maken.

2. Begeleiden en informeren van scholen:
 - Informeren van scholen over activiteiten rondom de pilot (Pr/promotie);
 - Eventuele problemen met LIO'ers op de scholen oplossen;
 - Voorbereiden van lessen en lesgeven op 1 basisschool (vrijdagochtend);
 - Ondersteunen van scholen die hulpvragen hebben, zoals advisering op het gebied van schoolpleininrichting.

3. Contacten leggen met de sportverenigingen en uitvoering van de pilot Sport Match School:
 - Contacten leggen en gesprekken voeren met de verenigingen in samenwerking met de LIO'er;
 - Contacten onderhouden en sportmatches vormen;
 - Trajecten uitzetten met LIO'ers ten aanzien van ondersteuning van sportverenigingen en dit terugkoppelen met de vereniging.

Ook heeft de combinatiefunctionaris de ondersteuningsbehoefte bij de sportverenigingen geïnventariseerd en een studiemiddag georganiseerd voor groepsleerkrachten over het creatiever geven van gymlessen.

De combinatiefunctionaris en de LIO-studenten hebben aangegeven dat een groot deel van de kinderen lid is van een sportvereniging en dat de noodzaak voor extra naschoolse sportactiviteiten niet zo wordt gevoeld. Wel vinden zij dat de gymlessen op een hoger plan getrokken moeten worden en dat de sportverenigingen daar ook een bijdrage aan kunnen leveren.

5.5 Speciaal onderwijs: Mariëndael

In het speciaal onderwijs zijn 4 combinatiefunctionarissen werkzaam geweest op 4locaties van VSO-school Mariëndael in Arnhem en omgeving. De school was in 2006 al begonnen met het project Special Heroes. Dit project had als doel om de ruim 2000 leerlingen van de 19 scholen binnen het Regionaal Expertisecentrum Groot Gelre aan het bewegen en sporten te krijgen. Dat gebeurt door middel van een uitgebreid sportstimuleringsprogramma. Waarin de door de scholen gewenste sporten fasegewijs aan de leerlingen worden aangeboden: eerst binnen de school en schooltijden in een

kennismakingsprogramma (fase 1); vervolgens via een naschools aanbod binnen de school (fase 2) en tenslotte door de activiteit buitenschools en binnen een vereniging structureel een plaats te geven (fase 3). Het project wordt uitgevoerd door twee projectleiders, die zeer nauw samenwerken met de vakleerkrachten van de scholen en de sportverenigingen.

Omdat toegeleiding naar sport voor kinderen met een lichamelijke of verstandelijke beperking specialistische expertise vergt, is besloten in deze pilot de taak van combinatiefunctionaris op te knippen en te beleggen bij 4 verschillende personen welke binnen het REC ook hun reguliere taken bleven uitvoeren. De 4 combinatiefunctionarissen hadden ieder ruim een dag per week de tijd om binnen het project Special Heroes leerlingen te laten kennis maken met verschillende sporten bij sportverenigingen of sportscholen. Gedurende de pilot is gebleken dat doordat kinderen en ouders de combinatiefunctionarissen vanuit hun andere werkzaamheden binnen het REC al kenden, de 'makelaars rol' van de combinatiefunctionarissen op een natuurlijke wijze invulling kreeg. Het opknippen van de functie heeft in dit geval de meerwaarde ervan eerder versterkt dan verzwakt.

Activiteiten en deelname

De 4 combinatiefunctionarissen zijn actief geweest bij sportverenigingen en scholen in de gehele regio. Dankzij de werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen is het project Special Heroes verder tot ontwikkeling gebracht. Zo zijn op alle 19 scholen kennismakingslessen onder schooltijd (fase 1) in allerlei sporten aangeboden en hebben zes scholen in schooljaar 2007-2008 geëxperimenteerd met een naschools sportaanbod (fase 2). Het komende schooljaar begint een aantal scholen met de doorstroming naar de sportvereniging.

Naast de versterking van sportdeelname op school zijn ook binnen sportverenigingen de nodige resultaten geboekt:

Didam en omgeving

- 2 voetbalverenigingen zijn met een G-aanbod gestart. Beide verenigingen draaien erg goed: 14 leerlingen zijn lid geworden;
- Sportmix is gestart. 10 leerlingen zijn door dit programma lid geworden van een vereniging;
- Een hockeyteam is bezig met het starten van een extra G-hockeyteam. Tot nu toe zijn 4 leerlingen lid geworden.

Ede en omgeving

- Het opzetten en begeleiden van een G-team bij atletiekvereniging Climax in Ede. 7 jongens en 1 meisje trainen elke donderdag een uur lang;
- Het opzetten en begeleiden van een G-dansgroep bij Club Physique in Lunteren. 8 meisjes dansen hierbij;

- Het opzetten en begeleiden van een G-voetbalteam bij DTS'35 in Ede. Uniek hieraan is de leeftijd. 13 jongens en 1 meisje in de leeftijd van 6-12 jaar voetballen elke woensdagmiddag met veel plezier;
- Verschillende individuele leerlingen zijn begeleid naar bestaande G-teams en reguliere teams.

Arnhem

- Een G-hockeyteam (naschools) is opgericht als voorbereiding op een clublidmaatschap;
- Een G-voetbalteam bij de vereniging Eendracht is opgezet en begeleid.

Contactpersoon voor ouders

De combinatiefunctionaris is voor veel ouders een aanspreekpunt die hun kind/jongere helpt bij het zoeken naar een goede sportieve vrijetijdsbesteding. Ouders ervaren hierbij drempels zoals, vervoer, geld of niet weten welke club een G-aanbod heeft. De combinatiefunctionaris brengt in kaart welke vragen er liggen bij ouders en kijkt dan wat de mogelijkheden zijn bij de verenigingen. De combinatiefunctionaris bundelt de vragen van ouders om binnen de regio met een aantal verenigingen te starten met een G-team.

De combinatiefunctionaris gaat individueel met een leerling en diens ouders op zoek naar een sportvereniging en begeleidt hem/haar daar een paar keer naartoe. De aanwezigheid van de combinatiefunctionaris tijdens de trainingen van de vereniging geeft ouders een vertrouwd gevoel. Waar nodig helpt de combinatiefunctionaris de leerlingen en ouders om daadwerkelijk lid te kunnen worden van een vereniging.

Ondersteuning van de sportverenigingen

De combinatiefunctionaris levert specifieke begeleiding aan sportverenigingen. Hij/zij is aanwezig tijdens activiteiten, informeert over de kinderen en geeft uitleg om te gaan met de doelgroep, start of breidt het sportaanbod voor de doelgroep uit, werft leden bij de school en ondersteunt de trainer/coach. Zeker in de opstartfase is de aanwezigheid en betrokkenheid van de combinatiefunctionaris, met kennis van de doelgroep, essentieel. Sportverenigingen die beginnen met een aanbod voor sporters met een beperking merken dat dit net even anders is dan voor sporters zonder beperking. Juist door ondersteuning kan snel en adequaat worden ondersteund en ervaren de verenigingen hoe geweldig het is les te geven aan kinderen met een beperking.

Daarnaast richt de combinatiefunctionaris zich op het geven van een structurele plek van het G-sporten in de vereniging. Hiervoor is het niet genoeg dat alleen de trainer enthousiast is, maar dat breed in de vereniging draagvlak ontstaat. De combinatiefunctionaris voert hiervoor gesprekken met het bestuur en commissies.

Ervaringen van sportverenigingen, scholen en schoollocaties

De verenigingen en schooldirecties zijn allen laaiend enthousiast over de sportactiviteiten die de combinatiefunctionarissen hebben opgezet bij de verenigingen en over de wijze waarop alles tot nu toe is verlopen. De vereniging en dansschool die zijn geïnterviewd vinden het geweldig om met deze kinderen te werken en ervaren de G-sport als een verrijking voor hun vereniging. Ook zijn zij zeer tevreden over de begeleiding van de combinatiefunctionaris in het lesgeven aan deze doelgroep. De schooldirecties zijn blij dat er bij de vereniging ruimte komt voor hun doelgroep. Zij zien dat de leerlingen genieten en dat de ouders het sporten van hun kinderen stimuleren, o.a. door hen lid te laten worden van een vereniging. Ook zetten de sportactiviteiten veel in beweging binnen de school. Bijvoorbeeld leerkrachten die graag mee willen werken als vrijwilliger aan de sportactiviteiten en de positieve uitstraling hiervan op de school. Er zijn door alle betrokkenen geen negatieve punten naar voren gebracht, behalve dat praktische knelpunten zoals vervoer nog niet zijn opgelost.

Ontwikkeling van de functie

Ook de combinatiefunctionarissen zelf zijn erg enthousiast over de pilot. De persoonlijke ontwikkeling is echter nogal verschillend bij de vier combinatiefunctionarissen, omdat zij ook verschillende dingen hebben gedaan. Het van de grond krijgen van G-teams bij diverse verenigingen in nauwe samenwerking met de vereniging werd als een uitdaging gezien, evenals de ouders overtuigen dat hun kind prima lid kan worden van een gewone sportvereniging.

5.6 Samenvatting

Basisonderwijs

Van de vier pilots in het basisonderwijs zijn drie pilots naar tevredenheid van de betrokkenen verlopen. De scholen zijn blij met een toename van het aantal sportmomenten voor de kinderen en met de kwaliteitsverbetering van het bewegingsonderwijs. In Bennekom wordt het pleinsporten, dichtbij de school en in samenwerking met anderen, als een succesvolle formule beschouwd. In Den Haag wordt het project SCOOOL goed beoordeeld en sluiten steeds meer scholen zich aan bij SCOOOL. De pilot Boarnsterhim is uiteindelijk niet volgens planning verlopen. Slechte aansturing vanuit de gemeente, het vertrek van de combinatiefunctionaris en een gebrekkige samenwerking hebben ertoe geleid dat de voorgenomen doelstellingen niet zijn waargemaakt. Op Boarnsterhim na was er al op of rond de school een structuur aanwezig, waarbinnen de combinatiefunctionarissen goed konden functioneren. De sport- en bewegingsactiviteiten hoefden niet van de grond af aan te worden opgebouwd, waardoor de combinatiefunctionarissen snel konden beginnen met hun opdracht. De combinatiefunctionarissen in het basisonderwijs hebben veel activiteiten verricht gericht op het ondersteunen van sportverenigingen. De samenwerking tussen de scholen en de sportverenigingen was er al of is redelijk snel tot stand gekomen. Zowel de sportverenigingen als de scholen tonen zich hierover tevreden, ook al kostte het in de beginfase tijd om elkaars cultuur te leren kennen en elkaar te begrijpen. Het succes van de

combinatiefunctionaris in het primair onderwijs bij het verbinden van school en sport ligt in het feit dat beide partners veelal gericht zijn op hun eigen wijk. Dit maakt het gemeenschappelijk belang van school en vereniging concreet. Door de kleinschaligheid waarin de combinatiefunctionaris zijn taken uitvoert zijn bovendien de effecten van zijn/haar activiteiten direct zichtbaar.

Bij twee pilots (Bennekom en Den Haag) hebben de inspanningen van de combinatiefunctionaris geleid tot onderlinge samenwerking van sportverenigingen op een sportpark. Voerden voorheen de verenigingen hun eigen activiteiten uit, nu wordt samenwerking gezocht. De verenigingen vinden dit een belangrijk winstpunt.

De scholen en sportverenigingen zijn heel expliciet in hun mening dat de combinatiefunctie een belangrijke meerwaarde is voor zowel school als sportvereniging. De scholen geven aan dat het essentieel is dat zij zelf voldoende tijd investeren in de combinatiefunctionaris en dat zij daartoe ook bereid zijn. Ook hebben de scholen en verenigingen geconstateerd dat het opbouwen van samenwerking tijd kost en dat je daarom in de beginfase de ambities niet te hoog moet stellen.

Speciaal onderwijs:

De pilot speciaal onderwijs kende hele andere doelstellingen dan de pilots in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, omdat de activiteiten vooral waren gericht op het creëren van sportmogelijkheden voor hun doelgroep bij de sportverenigingen.

Diverse vertegenwoordigers van zowel sportverenigingen als scholen zijn van mening dat de pilot heel veel heeft opgeleverd. Er zijn geen minpunten naar voren gebracht. De verenigingen zijn erg blij met de ontwikkeling van G-sport binnen hun vereniging en met de ondersteuning van de combinatiefunctionaris in het lesgeven aan deze doelgroepkinderen. De schoollocaties zijn enthousiast omdat 'hun' leerlingen een plek krijgen bij de reguliere verenigingen. Zij zien dat dit de kinderen en ouders goed doet. De combinatiefunctionarissen delen dit enthousiasme. Zij begeleiden de leerlingen en zien dat de motorische vooruitgang groot is en dat de leerlingen erg genieten van de sportactiviteiten.

6 De resultaten en ervaringen van de pilots in het voortgezet onderwijs

Inleiding

Van de vijf pilots in het voortgezet onderwijs hadden drie pilots bij aanvang nog geen extra sportactiviteiten voor niet Bewegen Sport en Maatschappij-leerlingen (BSM-leerlingen) onder of na schooltijd opgezet en beperkte contacten met sportverenigingen (Venlo, Drunen en Hoorn). De andere twee pilots hadden bij de start al wel een uitgebreid sportaanbod (Amsterdam) of hadden enig voorwerk verricht, zoals contacten gelegd met de verenigingen en sportbonden en plannen gemaakt voor een naschools sportaanbod (Tilburg). De activiteiten in het voortgezet onderwijs zijn op hoofdlijnen samen te vatten als:

- Het organiseren en (laten) uitvoeren van een naschools aanbod;
- Het organiseren van maatschappelijke stages en kadertrainingen voor BSM-leerlingen;
- Het ondersteunen van verenigingen op diverse terreinen.

In dit hoofdstuk volgt de beschrijving van de vijf pilots in het voortgezet onderwijs.

6.1 Venlo, Blaricum College

Organisatorische borging

Het Blaricum College in Venlo had al sportklassen, maar werkte nog niet met naschoolse sportactiviteiten. De combinatiefunctionaris is per 1 november 2007 gestart en is meteen aan de slag gegaan met het opzetten van een naschools sportprogramma. De functionaris is aangesteld bij de school, welke de pilot ook cofinanciert. Naast zijn activiteiten voor de school (50%) werkt hij voor vijf sportverenigingen: hockey, tennis, rugby, gymnastiek, volleybal en badminton (50%). Aansturing en ondersteuning van de combinatiefunctionaris wordt verzorgd door de school. De combinatiefunctionaris heeft periodiek overleg over zijn werkzaamheden met de campusdirecteur en een unit directeur van het Blaricum College. Uit het evaluatiegesprek met de combinatiefunctionaris komt naar voren dat het organiseren van de aansturing en overleg op directieniveau zowel voordelen als nadelen heeft. Een voordeel is dat de combinatiefunctionaris hierdoor goed zicht had op de visie van de school op de invulling van het naschoolse sportaanbod. Doordat het binnenschoolse contact grotendeels beperkt bleef tot de directie is weinig contact opgebouwd met de vakgroep LO, waardoor de combinatiefunctionaris op school het gevoel had nog op een eiland te zitten.

Activiteiten en deelname

De naschoolse activiteiten waren gericht op de onderbouw-leerlingen die niet in een sportklas zitten. (350 leerlingen). De afgelopen periode van 5 maanden zijn er steeds in periodes van drie of vier weken activiteiten op de dinsdag, woensdag en de donderdag georganiseerd van 15.45 tot 17.15 uur. Per periode waren er tussen de 50 en 75 aanmeldingen. (tussen de 15%-20% bereik in de onderbouw). Met 18 verenigingen, 2 commerciële aanbieders en het zwembad is samengewerkt voor het verzorgen van clinics

met ook verschillende soorten sport en spel. Het is bedoeling dat het sportprogramma volgend schooljaar wordt uitgebreid naar de hele school (1500 leerlingen).

Daarnaast hebben 90 leerlingen uit het Leerwegondersteunend Onderwijs wekelijks een middag in de week klasgewijs (max. 15 leerlingen) met hun eigen mentor deelgenomen aan een verplicht naschools programma. Deze sport- en spelactiviteiten werden door de combinatiefunctionaris of door een commerciële sportaanbieder aangeboden.

Ondersteuning van de sportverenigingen

De ondersteuning van de vereniging is beperkt van de grond gekomen doordat de gemeente Venlo al een verenigingsondersteuner in dienst had die zich hier specifiek op richtte. Het ging in deze pilot meer om samenwerken mét dan om het van binnenuit versterken ván de sportvereniging.

Ervaringen van de schooldirectie en een sportvereniging

Het belangrijkste winstpunt van de activiteiten van de combinatiefunctionaris is voor de directeur en de combinatiefunctionaris de forse uitbreiding van het sportaanbod voor de onderbouwleerlingen en het grote aantal aanmeldingen voor iedere clinicperiode. De meer en betere contacten met sportverenigingen en commerciële aanbieders, die ook voor de reguliere sportlessen met hun docenten te gebruiken zijn (sportklassen) wordt ook als een voordeel gezien. De combinatiefunctionaris vindt het belangrijk dat de verenigingen nu meer naar buiten treden en meer contacten leggen in de wijk. De schooldirecteur benadrukt dat de extra sportactiviteiten een positieve uitstraling hebben op de school.

Als minpunt noemt de directeur het denk- en werkniveau van de sportverenigingen (bij commerciële aanbieders is dit anders) en de diversiteit in de betrokkenheid van de verenigingen. Daar moet nog hard aan getrokken worden. Ook de samenwerking met en ondersteuning van de gemeente is enigszins tegengevallen. De school kreeg het gevoel dat zij er het meest aan moest trekken.

De vertegenwoordiger van de sportvereniging vond het leuk om met de enthousiaste leerlingen te werken en dat de sport (tennis) op deze manier is gepromoot. De vereniging heeft het jammer gevonden dat de ondersteuning niet van de grond is gekomen. Men had hier meer van verwacht, temeer omdat in de startplannen en in het startgesprek is aangegeven dat het uitvoeren van taken binnen de vereniging een onderdeel van de combinatiefunctie zou worden.

Ontwikkeling van de functie

Als belangrijkste ontwikkelpunten noemt de combinatiefunctionaris:

- Het omgaan met de leerlingen. Hij komt niet uit het onderwijs, dus dit was nieuw voor hem;

- Het omgaan met de sportverenigingen, vooral op beleidsmatig en bestuurlijk vlak. Het interesseren van het bestuur voor samenwerking met de school was een uitdaging.

6.2 Tilburg, Beatrix College

In Tilburg lag het accent van de activiteiten op het opzetten van een naschools sportprogramma voor de onderbouw en het certificeren van BSM-leerlingen voor niveau II van de kaderopleiding. De combinatiefunctionaris is aangesteld bij de school welke ook zorgdroeg voor de cofinanciering. Naast de werkzaamheden voor de school werkt zij voor 6 sportverenigingen: judo, voetbal, korfbal, unihockey, boksen en badminton. De combinatiefunctionaris heeft op meerdere fronten tegelijk dingen opgezet, waardoor zij aan bepaalde taken niet is toegekomen, zoals de ondersteuning van de sportverenigingen. Binnen de school zijn voor aansturing en ondersteuning van de combinatiefunctionaris geen specifieke afspraken gemaakt. Uit de evaluatie van de combinatiefunctionaris komt naar voren dat zij veelal zelf haar weg heeft moeten vinden, waarbij zij wel veel steun heeft gekregen van het team LO van de school. Voor praktische vragen ten aanzien van sportverenigingen heeft zij gebruik gemaakt van de expertise van het gemeentelijk Sportbedrijf.

Activiteiten en deelname

28 BSM-leerlingen hebben bij de 6 verschillende sportverenigingen de kadertraining gevolgd en deze met succes (certificaat) afgerond. Deze leerlingen hebben vervolgens 20 uur stage gelopen bij de verenigingen. Een deel van deze leerlingen is ook ingezet in de begeleiding bij de naschoolse sportactiviteiten. De trainingen en stages zijn goed verlopen, behalve bij de voetbalvereniging waar enige vertraging was opgelopen, omdat het niveau van de training te hoog bleek voor enkele leerlingen. Er is een andere aanpak voorgesteld die beter aansloeg bij zowel de leerlingen als de vereniging.

20% van de doelgroep, de onderbouwleerlingen, heeft deelgenomen aan één of meerdere naschoolse sportactiviteiten. Deze werden in 5 blokken gegeven op 3 tot 5 dagen in de week. Ieder blok duurde 4 weken, waarbij de leerlingen konden kiezen uit 4 of 5 sporten. In totaal zijn clinics in meer dan 20 verschillende sporten gegeven.

Andere resultaten

- Samenwerking met de gemeente voor extra sportactiviteiten na schooltijd, door de gemeente georganiseerd;
- Sommige leerlingen die de kadertraining hebben gevolgd gaan als trainer/vrijwilliger bij de vereniging werken. Dit is een belangrijke versterking voor de vereniging;
- Jeugdtrainers van de korfbalvereniging hebben naar aanleiding van de clinics een didactische cursus gevolgd om de kwaliteit te verhogen. Dit waren vooral ouders/vrijwilligers;

- De voetbalvereniging is gekoppeld aan de HBO-opleiding in Tilburg voor de uitvoering van een stageopdracht door 3e- en 4ejaars studenten;
- Het Beatrix College werd genomineerd als sportiefste school van Nederland.

Ondersteuning van de sportverenigingen

Ook voor Tilburg geldt dat het ondersteunen van de sportvereniging nog niet van de grond is gekomen. In december zijn enkele ondersteuningswensen geïnventariseerd bij de sportverenigingen in een gezamenlijke bijeenkomst en daar zijn ook wel enkele vragen vanuit de verenigingen naar voren gekomen. Echter het uitvoeren van of begeleiding bij echte verenigingsstaken is niet gebeurd. De ondersteuning was vooral gericht op de begeleiding van de BSM-leerlingen die een kadertraining volgden.

Ervaringen van de schooldirectie en sportvereniging

De schooldirectie is blij dat de school heeft mee gedaan aan het pilotproject. De directie ziet dit als een verrijking voor de school, zowel wat betreft de uitbreiding van de sportmogelijkheden als de profilering van de school in de wijk Reeshof. De directeur geeft aan dat het essentieel is dat de combinatiefunctionaris geen van 9 tot 5 mentaliteit heeft en van pionieren houdt. Ook heeft hij het als een voordeel ervaren dat de sportverenigingen en bonden vanaf de start bij het proces betrokken zijn geweest.

Ervaring van de sportvereniging

Omdat de ondersteuning van de vereniging van binnenuit beperkt is gebeurd, konden de verenigingen hier weinig over melden. Wel vonden de verenigingen de samenwerking met de combinatiefunctionaris in het begeleiden van de stagiaires plezierig. De combinatiefunctionaris liet vaak haar gezicht zien bij de vereniging, pakte problemen aan en toonde zich zeer enthousiast over de aanpak. De verenigingen waren ook content over de deelname van de leerlingen aan naschoolse sportactiviteiten of aan de clinics die bij de verenigingen werden gegeven.

Ontwikkeling van de functie

De combinatiefunctionaris heeft zich als een vis in het water gevoeld in de functie. De resultaten waren snel zichtbaar en de samenwerking binnen de school, vooral met de sectie LO, heeft zij als heel prettig ervaren. Zij heeft gemerkt dat haar functie schoolbreed gedragen wordt. Ook de contacten met de verenigingen vond zij plezierig evenals de samenwerking met de gemeente.

Als leerpunten ziet de combinatiefunctionaris het maken van betere plannings vooral wat betreft het laten volgen van de BSM-leerlingen van de kadertrainingen. De hoeveelheid werk vraagt om het maken van keuzes en om delegeren van taken of eigenlijk extra handjes. Door de veelheid aan taken is de combinatiefunctionaris niet toegekomen aan het ondersteunen van de verenigingen en dat vindt zij jammer. Ook de aansturing vanuit de directie was soms te beperkt, vooral met het oog op het oplossen van problemen. De intervisiegroep, bestaande uit de vier combinatiefunctionarissen in Brabant vond zij een hele waardevolle aanvulling.

De combinatiefunctionaris meldt verder nog het volgende op:

- Zij heeft veel geleerd in het opbouwen van netwerken. Hoe krijg je een ingang, wie moet je hebben, hoe krijg je mensen mee? Zij vindt dat zij op dit punt veel heeft bereikt in een jaar;
- Zij heeft ervaring opgebouwd in het geven van presentaties op lokale bijeenkomsten, maar ook regionaal en landelijk.

6.3 Drunen, Stichting de Schroef en d'Oultremont College

Organisatorische borging

De pilot in Drunen is uniek, omdat dit de enige pilot is waar de combinatiefunctionaris is aangesteld bij een stichting van 2 sportverenigingen (hockey en atletiek) en een school voor voortgezet onderwijs. De aansturing en ondersteuning van de combinatiefunctionaris is belegd bij Stichting De Schroef.

Formele voortgangsgesprekken vinden één keer in de maand plaats met de voorzitter van de stichting. De dagelijkse begeleiding verloopt via de secretaris van de stichting en via een contactpersoon van het d'Oultremontcollege. De stevige organisatorische borging van de combinatiefunctie binnen stichting de Schroef is zowel door de combinatiefunctionaris zelf als door de sportverenigingen en scholen als zeer positief ervaren. Zo heeft de secretaris van de stichting op bestuurlijk niveau gewerkt aan versterking van het draagvlak voor de werkzaamheden van de functionaris. Dit heeft het voor de combinatiefunctionaris gemakkelijker gemaakt voet aan de grond te krijgen bij nieuwe sportverenigingen. De meerwaarde van de combinatiefunctie kon hierdoor op een efficiënte wijze worden gerealiseerd. De combinatiefunctionaris heeft gedurende de pilot ook zelf gebouwd aan een klankbord door contacten op te bouwen met verenigingsmanagers elders, sportraden en sportbonden. De combinatiefunctionaris is in augustus 2007 begonnen en is meteen aan de slag gegaan met het schrijven van een plan van aanpak. De combinatiefunctionaris heeft zich bezig gehouden met twee hoofdtaken:

- Het ondersteunen van de twee verenigingen van Stichting de Schroef;
- Het opzetten van een naschools sportprogramma binnen de school.

De school voerde tot de komst van de combinatiefunctionaris beperkt extra sportactiviteiten uit naast de reguliere gymlessen.

Activiteiten en deelname

Er zijn 3 sportprogramma's van 8 weken georganiseerd verspreid over het hele schooljaar. De leerlingen konden per sportprogramma kiezen uit 4 sporten (het laatste blok uit 2 sporten). In totaal konden leerlingen dus kennis maken met 10 verschillende sporten. De doelgroep bestond uit alle eerstejaars leerlingen. In totaal hebben 82 leerlingen meegedaan aan een of meerdere clinics. Dit is een bereik van 27%.

Naast de sportprogramma's voor het d'Oultremontcollege heeft de combinatiefunctionaris clinics georganiseerd voor de BSO die op het sportpark is gehuisvest. Gedurende 3 periodes konden de kinderen kiezen uit twee sporten. Dit waren voornamelijk de sporten die op het sportpark beoefend kunnen worden. In totaal hebben 45 kinderen meegedaan; dit is een bereik van 74%.

Andere resultaten

- Deelname van alle eerste jaars leerlingen van het d' Oultremontcollege aan de Nationale Recordpoging Bewegen;
- Schoolbreed is er meer aandacht gekomen voor sport en bewegen. De school werkt aan de oprichting van sportklassen, een vakdocent LO is gepromoveerd naar een LC ontwikkelfunctie en de school gaat actief werken aan maatschappelijke stages bij sportverenigingen;
- Stichting de Schroef is erkend leerbedrijf geworden.

Ondersteuning van de sportverenigingen

Een substantieel onderdeel van de combinatiefunctie was de ondersteuning van de 2 sportverenigingen op het sportpark. De combinatiefunctionaris heeft gewerkt aan de volgende taken:

- Het werven, scholen en begeleiden van nieuwe vrijwilligers en taakomschrijvingen maken;
- Het bewaken van de voortgang van het dagelijkse werk binnen de sportverenigingen en werkgericht leiding geven aan medewerkers, vrijwilligers en gesubsidieerde krachten;
- Het coördineren van het onderhoud (incl. schoonmaak) en kleine reparaties regelen van het sportcomplex, gebouwen en kantoorinstallaties;
- PR en communicatie, promoten van de verenigingen naar buiten toe;
- Het onderzoeken van de subsidiemogelijkheden en andere financiële middelen aanvragen en aantrekken voor de verenigingen.

Het uitvoeren van deze taken heeft geleid tot taakverlichting bij de bestuursleden en een verdere professionalisering van de vereniging, vooral ook naar buiten toe. Ook hebben de inspanningen van de combinatiefunctionaris geleid tot nieuwe leden bij de hockeyvereniging en atletiekvereniging.

Ervaringen van de schooldirectie en de sportvereniging

De schooldirectie en de sportvereniging zijn unaniem positief en enthousiast over de uitwerking van de combinatiefunctie. De samenwerking is goed, de lijnen zijn kort, iedereen is gemotiveerd en de tevredenheid over de bereikte resultaten is groot. De leerlingen en ouders toonden eveneens een groot enthousiasme, evenals de sectie LO. De betrokkenen kunnen dan ook geen minpunten aangeven behalve het ontbreken van voldoende vrijwilligers bij diverse verenigingen. De omvang van de combinatiefunctie is een punt van zorg. De combinatiefunctionaris heeft veel werk verzet; te veel voor één

persoon. Afbakening en het creëren van extra handen is een belangrijk leerpunt voor het nieuwe schooljaar.

Ontwikkeling van de functie

De combinatiefunctionaris is positief over het verloop van de pilot en heeft geleerd om de omschakeling te maken van lijnen volgen naar lijnen uitzetten. Zij heeft kunnen proeven aan het in gang zetten van activiteiten en aan het leiding geven. Het zelfvertrouwen is door deze functie zeer gegroeid. Daarnaast vond zij de wisselwerking tussen haar en de sportverenigingen een belangrijke ontwikkeling. Zij heeft de vereniging van binnenuit leren kennen en heeft gemerkt dat zij daadwerkelijk een verschil heeft kunnen maken en dat zij veel in samenwerking met de verenigingen van de grond heeft gekregen.

6.4 Hoorn, de Copernicus sg

Organisatorische inbedding

In Hoorn ging de combinatiefunctionaris iets later van start in verband met asbestproblemen, waardoor de school tijdelijk in een ander gebouw gehuisvest moest worden. Dit had ook gevolgen voor de beschikbaarheid van sportlocaties dichtbij de school. De combinatiefunctionaris is aangesteld door de Copernicus sg, deze school heeft ook gezorgd voor de cofinanciering. Aansturing en ondersteuning van de combinatiefunctionaris is belegd bij een aparte stuurgroep, bestaande uit de directeur van de school, een vertegenwoordiger van de sectie LO, voorzitter van de Sportraad, iemand van de onderwijsbegeleidingsdienst en de beleidsambtenaar sport & welzijn van de gemeente Hoorn. Door de hectische omstandigheden rondom de plotselinge verhuizing van de school is de functie van deze stuurgroep onvoldoende tot ontwikkeling gekomen. In de praktijk heeft de combinatiefunctionaris zich vooral goed ondersteund gevoeld door de sectie LO, waar hij zelf ook onderdeel van uitmaakte.

De combinatiefunctionaris heeft zich met zijn werkzaamheden met name gericht op:

- Het realiseren van maatschappelijke stages voor leerlingen BSM/LO-2 als hulptrainer of stagiair bij een sportvereniging;
- Het opzetten van naschoolse sportactiviteiten voor inactieve leerlingen;
- Het ondersteunen van badmintonvereniging HBV en tennisclub de Ballentuin.

Activiteiten en deelname

Bij 7 verenigingen hebben 32 leerlingen kadertrainingen gevolgd. Deze kadertrainingen zijn verzorgd door meerdere sportverenigingen, ondersteund door enkele bonden. Deze leerlingen zijn opgeleid tot verenigingstoernooileider (VTL 9) of jeugdteambegeleider. De leerlingen waren inzetbaar voor de verenigingen die de kadertrainingen hebben verzorgd en moesten de verenigingen 20 uur ondersteunen in allerlei activiteiten: van het assisteren van trainingen tot het organiseren van toernooien.

Het is de bedoeling dat deze leerlingen volgend schooljaar vanuit de verenigingen lessen gaan geven aan inactieve leerlingen. De combinatiefunctionaris heeft deze 32 leerlingen en de sportverenigingen begeleid, waarbij hij vaak aanwezig was bij de trainingen.

Het naschools sportaanbod bestond uit 2 x 2 uur in de week extra sporten (fitness, powergym) door 15 inactieve tweedejaars leerlingen. Deze leerlingen zijn geselecteerd op basis van de fittest. Naast deze extra sporturen is in de biologielessen aandacht besteed aan voeding, gezondheid en bewegen en is dit thema aan de orde gekomen in de mentorgesprekken. Er is gekozen voor een kleine groep leerlingen, omdat deze leerlingen meer begeleiding nodig hebben en een programma op maat volgen.

Ondersteuning van de sportverenigingen

De combinatiefunctionaris is vooral actief geweest bij de badmintonvereniging HBV. Hij heeft de vereniging geholpen bij het organiseren van allerlei toernooien (bv familietoernooien, bedrijventoernooien) het organiseren van clinics op 5 basisscholen in de wijk en het begeleiden van 2 leerlingen die een kadertraining volgen en stage lopen. De activiteiten op de basisscholen heeft de vereniging een aantal nieuwe leden opgeleverd. Daarnaast heeft de combinatiefunctionaris een plan opgesteld met doelen en daaraan gekoppelde activiteiten. Zo weet de vereniging beter waar zij naar toe wil, waar zij zich op wil gaan focussen en wat zij nu al doet.

Ervaringen van de schooldirectie en de sportvereniging

De sportvereniging toonde zich zeer content met de ondersteuning van de combinatiefunctionaris. De extra handen van de leerlingen op basis van de maatschappelijke was prettig voor de vereniging, de extra activiteiten op de basisscholen zijn aangeslagen met nieuwe leden tot gevolg en de vereniging heeft meer structuur gekregen. De combinatiefunctionaris had tijd om dingen te regelen, had overtuigingskracht en vakkennis en kreeg snel dingen voor elkaar. De vereniging heeft hier domweg geen tijd voor.

De schooldirecteur heeft zich ook positief getoond. Uit het interview bleek dat de directie niet goed de ins en outs van de combinatiefunctie kende, waardoor hij moeilijk heeft kunnen aangeven wat goed is gegaan en wat minder. Dit strookt met de ervaring van de combinatiefunctionaris dat hij veel dingen zonder begeleiding heeft moeten uitzoeken.

Ontwikkeling van de functie

De combinatiefunctionaris heeft veel voldoening gevonden in de succesvolle uitvoering van de kadertrainingen en de naschoolse sportactiviteiten voor inactieven. Bij deze laatste groep kun je nog veel bereiken. De functionaris vond wel dat hij een lange opstartperiode nodig had. Het leggen van de contacten met de verenigingen liep aanvankelijk moeizaam en in het begin had hij het 'zwemgevoel', omdat de functie nog niet concreet was. Een leerpunt voor andere combinatiefunctionarissen is dat je niet te lang in de

voorbereiding moet gaan zitten, maar dat het beter is snel tot actie over te gaan. Het is ook belangrijk om de sportactiviteiten schoolbreed te trekken.

Als belangrijkste persoonlijke ontwikkelingspunten noemt de combinatiefunctionaris nog:

- Het omgaan met veel verschillende mensen;
- Het omgaan met veel verschillende functies zoals bestuursleden, trainers, LO-docenten, schooldirectie etc.;
- Planmatig en beleidsmatig werken, zoals het schrijven van een plan van aanpak of werkplan.

6.5 Amsterdam, OSG Bijlmer

Organisatorische inbedding

Het OSG Bijlmer werkt al enige tijd met een uitgebreid naschool sportprogramma, onder andere in samenwerking met het gemeentelijk programma Topscore. De sportinfrastructuur in de Bijlmer is beperkt. Er zijn weinig verenigingen in de wijk en de verenigingen die er zijn kampen met problemen als kadertekort, geen jeugdafdeling of terugloop van leden. De school heeft er daarom voor gekozen om te werken met 3 combinatiefunctionarissen die bij 2 verenigingen zouden worden ingezet: een basketbalvereniging en een zaalvoetbalvereniging. De combinatiefunctionarissen waren bij de school in dienst. Uit de adviesgesprekken met de combinatiefunctionarissen komt naar voren dat aansturing en ondersteuning op de werkvloer grotendeels ontbrak. Doordat de combinatiefunctionarissen zelf ook moeite hadden hun functie invulling te geven, hebben zij dit gebrek aan ondersteuning echt als een gemis ervaren.

Activiteiten en deelname

De resultaten zijn moeilijk in deelnamecijfers weer te geven, omdat de activiteiten vooral lagen op het vlak van verenigingsondersteuning. De combinatiefunctionaris heeft een zaalvoetbalteam begeleid die vanuit de school is opgestart en is ondergebracht bij de sportvereniging.

Ondersteuning van de sportverenigingen

De ondersteuning van de basketbalvereniging is het afgelopen jaar voorzichtig op gang gekomen. De combinatiefunctionarissen hebben de basketbalvereniging ondersteund door via gesprekken met het stadsdeel ervoor te zorgen dat de club in het seizoen 2008/2009 een eigen plek krijgt in de nieuwe sporthal bij Amsterdamse Poort. Daarnaast zijn clinics georganiseerd voor leden en familie van Basketbalclub 2000 en hebben de combinatiefunctionarissen een aantal malen jonge trainers 'gecoached' bij het geven van trainingen. Doordat voor zowel combinatiefunctionarissen als sportverenigingen de functie van verenigingsondersteuner nieuw was, was het voor beide partijen met name in het begin zoeken naar de juiste invulling en liepen de verwachtingen hierover nogal uiteen. Volgens de basketbalvereniging zijn een aantal voorgenomen activiteiten slechts

gedeeltelijk of niet zijn uitgevoerd en is teleurgesteld over de bereikte resultaten. De combinatiefunctionarissen geven aan dat het verschil in verwachtingspatroon had kunnen worden voorkomen door vooraf duidelijke afspraken te maken over startdoelen, daarnaast had de communicatie met het bestuur van de vereniging beter gekund.

Beide combinatiefunctionarissen waren bij de start onbekend met de structuur van een sportvereniging en hadden moeite met het vinden van de juiste ingang binnen de vereniging. De basketbalvereniging maakt een moeilijke tijd door (zwakke verenigingsstructuur met nauwelijks kader, zaalruimte gebrek, etc.). Het binnen deze setting zoeken naar oplossingen kwam moeizaam op gang. Door de pilot hebben de combinatiefunctionarissen een helderder beeld van de dynamiek binnen de vereniging, waardoor men verwacht in het komende jaar beter invulling te kunnen geven aan de ondersteunende rol richting verenigingen.

De ondersteuning van de zaalvoetbalvereniging verliep goed. De combinatiefunctionaris heeft de volgende taken uitgevoerd:

- Onderhouden van de communicatie tussen school en vereniging;
- Het opzetten van de jeugdafdeling, een structuur gevormd;
- Het opzetten van een technisch jeugdbeleidsplan met aandacht voor de breedtesport en talentontwikkeling;
- Het coördineren van het plan van aanpak van de jeugdafdeling;
- Het begeleiden van een team dat deelneemt aan een KNVB competitie;
- Het begeleiden van een zaalvoetbalteam van de school dat binnen de vereniging functioneert;
- Het betrekken van ouders bij de voetbalactiviteiten van hun kind.

Ervaringen van de sportvereniging

De zaalvoetbalvereniging is tevreden over de activiteiten van de combinatiefunctionaris. Een van de bestuursleden heeft aangegeven dat het blij is met de opzet van de jeugdafdeling en met de jeugdteams die binnen de vereniging functioneren. Een groot knelpunt is het gebrek aan accommodaties en de geringe medewerking van de gemeente met betrekking tot facilitering.

Ontwikkeling van de functie

Een van de combinatiefunctionarissen die voor de basketbalvereniging werkt heeft de functie als leuk en leerzaam ervaren, maar ook als moeilijk. Er zijn goede resultaten geboekt met de kinderen en de trainers, maar het uiteindelijk doel: de basketbalsport groter en bekender te maken in het stadsdeel Amsterdam Zuidoost, is niet voldoende uit de verf gekomen. De combinatiefunctionaris vond het moeilijk de functie concreet te maken (moest dit grotendeels zelf doen) en de communicatie met de vereniging liet, mede door de zwakke verenigingsstructuur, te wensen over.

6.6 Samenvatting

In het voortgezet onderwijs is veel gewerkt aan het ontwikkelen en opzetten van een naschools sportprogramma voor de onderbouw. Er zijn goede resultaten geboekt met uitgebreide sportprogramma's met een hoge opkomst. Het ondersteunen van de sportverenigingen is beperkt uitgevoerd, met uitzondering van Drunen waar hier juist veel aandacht aan is besteed. De pilots de Schroef (Drunen) en het Beatrix College (Tilburg) hebben resultaten boven verwachting laten zien. Er is op meerdere gebieden veel opgezet, de betrokkenen tonen zich tevreden en de samenwerking lijkt een basis te vormen voor de komende jaren. Een ander onderdeel van de functie waar hard aan is getrokken is het uitvoeren van maatschappelijke stages en het aanbieden van kadertrainingen aan BSM-leerlingen (Copernicus en Beatrix College). Dit sloeg aan bij de leerlingen die zich allen wisten te kwalificeren en die ook kunnen worden ingezet in de naschoolse activiteiten.

In de pilot OSG Bijlmer is een beperkt deel van de voorafgestelde doelen gerealiseerd. De randvoorwaarden (voldoende accommodatie, middelen etc.) waren niet aanwezig, de aansturing vanuit de directie was beperkt en de combinatiefunctionarissen konden minder uit hun functie halen dan zij zich hadden voorgesteld. De pilot Blariacum College (Venlo) heeft eveneens minder opgeleverd dan vooraf voorgesteld. De combinatiefunctionaris is pas in november 2007 begonnen, de verenigingen zijn niet daadwerkelijk ondersteund en de combinatiefunctionaris had een nogal geïsoleerde positie. Wat wel snel en succesvol van de grond is gekomen is het naschools sportprogramma;

De schooldirecties van de VO-scholen staan verder af van het reilen en zeilen van de combinatiefunctionaris dan de schooldirecties in het basisonderwijs. Hoewel in een aantal gevallen de combinatiefunctionaris direct onder de schooldirectie valt, liet de aansturing te wensen over en hadden directies vaak te weinig tijd om zich te verdiepen in de activiteiten van de combinatiefunctionaris. Hoewel de VO-scholen vaak grote scholen zijn waar veel gebeurt, geven combinatiefunctionarissen aan dat het van belang is zowel vanuit de directie als vanuit de LO-sectie te worden begeleid.

7 De resultaten en ervaringen van de pilots in het middelbaar beroepsonderwijs

Er zijn twee pilots in het MBO uitgevoerd: het Deltion College in Zwolle en het Zadkine College in Rotterdam. Beide instellingen hebben de sprintpremie ontvangen en waren al bezig met het instellingsbreed opzetten van sport en bewegen voor leerlingen die niet de opleidingen Sport en Bewegen volgen. De taken van de combinatiefunctionarissen in het MBO lagen vooral op het vlak van:

- Een structureel sportaanbod binnen het curriculum organiseren voor eerstejaars studenten;
- Het ondersteunen van verenigingen waar de instelling al mee samenwerkt.

7.1 Zwolle, het Deltion College

Het Deltion werkt met een Sportexpertisecentrum (SportEC) dat erop is gericht het sporten en bewegen in de breedte op te zetten. Het SportEC is 2 jaar geleden gestart met 4 fte en is uitgebreid tot ruim 8 fte. Het SportEC is marktgericht: de afdelingen kopen uren bewegen en sport in bij het SportEC. De BOL-opleidingen zijn hiertoe verplicht.

Organisatorische borging

In augustus 2007 is een combinatiefunctionaris aangesteld die vooral de samenwerking met verenigingen zou vormgeven en de verenigingen onder andere zou integreren in de activiteiten van SportEC. In de periode van augustus tot december is hij vooral bezig geweest met het leggen van contacten, en het maken van een profielschets van de combinatiefunctionaris. Door omstandigheden is er de eerste 5 maanden uiteindelijk te weinig gebeurd. In januari 2008 is een nieuwe combinatiefunctionaris aangesteld. Op het moment van de overdracht naar de nieuwe combinatiefunctionaris was er een profielschets en waren de contacten met Tafeltennis Zwolle in een beginnend stadium. De contacten met de soft- en honkbalvereniging Blue Hawks en verdedigingssporten hadden te weinig opgeleverd om mee verder te gaan in de pilot. Er is besloten om de pilot vooral te richten op Tafeltennis Zwolle en op het ontwikkelen van een samenwerkingsovereenkomst. De combinatiefunctionaris valt formeel onder de directeur van het cluster Sport & Veiligheid. Operationeel valt hij onder de teamleider SportEC. Wegens afwezigheid van een clusterdirecteur is de combinatiefunctionaris gedurende de pilot vooral aangestuurd en ondersteund door de teamleider van het SportEC.

Activiteiten en deelname

De volgende activiteiten zijn door Tafeltennis Zwolle uitgevoerd onder begeleiding van de combinatiefunctionaris:

- 13 clinics van 4 lessen, verzorgd door de trainer van Tafeltennis Zwolle;
- Tafeltennis Zwolle en Deltion hebben samen een succesvol ROC-kampioenschap georganiseerd;

- Vanaf januari 2009 is er voor medewerkers van het Deltion de gelegenheid om aan tafeltennis te doen.

De exacte deelnamecijfers zijn niet bekend. De clinics zijn verzorgd in het kader van SportEC, waar een groot aantal studenten aan deelnam.

Overige resultaten

Binnen het Deltion College bestonden en bestaan al meerdere samenwerkingsverbanden met sportverenigingen. De combinatiefunctionaris is op zoek gegaan naar overeenkomsten en trof verschillende contracten, convenanten en samenwerkingsovereenkomsten aan. Ook waren in sommige gevallen slechts mondelinge afspraken. De samenwerking vond in de meeste gevallen plaats op het gebied van accommodatie en dienstverlening.

De combinatiefunctionaris heeft alle samenwerkingsovereenkomsten die Deltion heeft met sportverenigingen gebundeld in het document "Samenwerkingsverbanden". Bij elke samenwerking stond omschreven wat beide partijen voor elkaar zouden willen doen. De items die hierin werden onderscheiden zijn accommodatie, materiaal, dienstverlening, PR en financiën.

In overleg met de jurist van het Deltion College heeft de combinatiefunctionaris in maart een standaard samenwerkingsovereenkomst ontwikkeld die in de toekomst gebruikt kan worden. Op 21 mei 2008 is de eerste samenwerkingsovereenkomst ondertekend met Tafeltennis Zwolle.

Ondersteuning van de sportvereniging

De samenwerking tussen Tafeltennis Zwolle en het Deltion College had diverse kanten. Naast het aanbieden van tafeltennis aan studenten van het Deltion College hebben studenten van diverse opleidingen praktische zaken uitgevoerd voor de vereniging:

- Ontwerpen van de huisstijl van de nieuwe vereniging;
- Ondersteuning in de ontwikkeling van sponsorbeleid;
- Technische ondersteuning op ICT-gebied, waaronder de website (is enigszins verstraagd);
- Onderzoek naar nieuwe doelgroepen onder jongeren/studenten van 16-25 jaar en 55-plussers (is enigszins verstraagd);
- Onderzoek naar vrijwilligersbeleid binnen de verenigingen en advisering voor verbeteringen;
- Advisering in de uitvoering van de nieuwbouwplannen van de vereniging;
- Assistentie in de kantine tijdens toernooien;
- Verzorgen van de horeca tijdens toernooien, feestdagen of evenementen;
- Scholierentoernooi tafeltennis organiseren;
- Beschikbaar stellen van materialen en sportaccommodaties.

Ervaringen van het Deltion College en de sportvereniging

De sportvereniging Tafeltennis Zwolle vindt dat de samenwerking met de combinatiefunctionaris de vereniging veel heeft opgeleverd, zowel op tafeltennisgebied (het in beweging krijgen van studenten en anderen) als op organisatorisch gebied. De samenwerking in het uitvoeren van de clinics is volgens Tafeltennis Zwolle goed en prettig verlopen.

Ook heeft de vereniging 'ontdekt', dat een vereniging bij kan dragen aan de opleiding van studenten bij diverse opleidingen. Zo ontstaat een win-win situatie voor de vereniging en voor de opleiding/student. De vereniging realiseert zich dat gevraagde ondersteuning niet altijd past in de opdrachten van studenten en dat studenten kunnen uitvallen of minder kwaliteit leveren dan verwacht. Vertraging in de uitvoering van de opdrachten komt ook voor. Het is belangrijk dat de vereniging hiermee rekening houdt.

Een vertegenwoordiger van het Deltion vindt dat de combinatiefunctionaris meer binding met de clubs tot stand heeft gebracht en een aantal contextrijke leerervaringen voor studenten heeft gecreëerd. Daarnaast heeft de functie een overzicht gegeven in de mogelijkheden die de sportwereld ROC-instellingen kan aanbieden. Een knelpunt vond de instelling de medewerking van het ROC zelf in het opzetten van de functie. Daardoor is veel tijd verloren gegaan.

Ontwikkeling van de functie

De combinatiefunctionaris vindt dat hij wisselende resultaten heeft geboekt. Er is veel tot stand gekomen met Tafeltennis Zwolle, maar de mogelijkheden zijn (nog) niet voldoende benut. De coördinatie en begeleiding vanuit de instelling was beperkt, waardoor de combinatiefunctionaris de mogelijkheden zelf heeft moeten zoeken. Hij is ervan overtuigd dat sportverenigingen en het ROC veel voor elkaar kunnen betekenen, mits dit in een goede structuur wordt gegoten.

7.2 Rotterdam, Zadkine College

Het Zadkine College heeft het SportExpertiseCentrum opgericht. Binnen het SEC wil het Zadkine langs twee lijnen werken:

1. De studenten die de opleidingen Sport en Bewegen volgen, stages aanbieden bij sportverenigingen. De studenten zullen o.a. leren trainingen geven.
2. Alle eerstejaars studenten binnen 4 à 5 jaar een sportaanbod onder schooltijd aanbieden te starten vanaf schooljaar 2007-2008. De studenten gaan op de sportlocatie van een vereniging sporten en zullen kennis maken met verschillende takken van sport. Dit in samenwerking met de sportverenigingen en commerciële aanbieders.

Organisatorische inbedding

Het was de bedoeling dat de combinatiefunctionaris voor de helft van de functie zou

worden ingezet binnen het SEC voor het uitvoeren van sport- en bewegingsactiviteiten en het begeleiden van stagiaires in hun praktijkopdracht, veelal uitgevoerd bij sportverenigingen. De andere helft van de functie zou worden gevuld met taken bij 3 verenigingen (twee voetbalverenigingen en een gymnastiekvereniging). De combinatiefunctionaris heeft uiteindelijk 10 uur per week gewerkt voor twee sportverenigingen en de overige uren van zijn fulltime aanstelling gewerkt als docent aan de reguliere opleiding Sport en Bewegen. Twee andere verenigingen zijn ondersteund door een andere combinatiefunctionaris die een zelfde soort functie heeft vervuld. Beide combinatiefunctionarissen zijn gedeeltelijk gefinancierd vanuit de Alliantie, het andere gedeelte van hun functie is middels cofinanciering van de school gerealiseerd. De aansturing en ondersteuning van de combinatiefunctionarissen was belegd bij het ROC. Uit het evaluatiegesprek met één van de combinatiefunctionarissen komt naar voren dat deze begeleiding in de praktijk niet uit de verf is gekomen. De leidinggevende werd (langdurig) ziek en het duurde lang voordat er een vervanger beschikbaar kwam. De combinatiefunctionaris had het gevoel dat hij voor veel zaken er alleen voor stond.

Activiteiten en deelname

De activiteiten van de combinatiefunctionaris betrof:

- Het creëren van stageplaatsen en het begeleiden van stagiaires bij de uitvoering van taken bij verenigingen;
- Het verzorgen van trainingen en cursussen t.b.v. het professionaliseren van het kader;
- Het oprichten en begeleiden van het bestuur bij beide verenigingen;
- Het voorbereiden en organiseren van toernooien.

Ondersteuning van sportverenigingen

De combinatiefunctionaris heeft de 10 uur per week besteed aan het geven van trainingen aan jeugdleden bij de voetbalverenigingen. Ook heeft hij een training gegeven aan studenten van het Zadkine voor het lesgeven aan kinderen. Daarnaast heeft hij de stagiaires binnen de verenigingen begeleid in het geven van trainingen aan pupillen.

De combinatiefunctionaris werkt nauw samen met de KNVB die een verenigingsbegeleider heeft geleverd. Daarnaast heeft hij het bestuur samengesteld en geadviseerd in een tweewekelijks overleg met name over jeugdzaken, over de inzet van stagiaires en over de samenwerking met het Zadkine College.

Ervaringen van de sportvereniging

De sportvereniging heeft gemerkt dat de kwaliteit van de trainingen omhoog is gegaan door de inzet van de combinatiefunctionaris en de stagiaires. De kinderen hadden plezier in de nieuwe spelvormen en leerden meer. De vereniging HOV is van mening dat er meer overleg had mogen plaatsvinden met het ROC over de inzet van de stagiaires en de combinatiefunctionaris en over de activiteiten. Er zat te weinig structuur in de samenwerking met het ROC. Praktisch gezien was het moeilijk werken met steeds wisselende groepen stagiaires die met name tijdens schooluren inzetbaar waren en dus niet op de (drukke) zaterdagen.

Ontwikkeling van de functie

De combinatiefunctionaris is tevreden over de uitvoering van de werkzaamheden bij de verenigingen en het bereikte resultaat bij de kinderen en leerlingen. De combinatiefunctionaris heeft veel geleerd op het gebied van organiseren, met name met de bedoeling dat alle neuzen dezelfde kant opwijzen. Verder heeft de combinatiefunctionaris veel opgestoken van het werken met vrijwilligers die bereid zijn om in hun vrije tijd te investeren in de vereniging.

7.3 Samenvatting

De combinatiefunctionarissen van beide ROC-instellingen zijn gematigd tevreden over het proces en de uiteindelijke resultaten. De activiteiten hebben uiteindelijk geleid tot een aantal interessante initiatieven. Zo is met name in Zwolle het contact tussen sportverenigingen en de school versterkt en heeft de inzet van leerlingen bij de Tafeltennisvereniging voor de studenten contextrijke leerervaringen opgeleverd. Uit beide pilots komt naar voren dat de organisatiestructuur van de ROC's belemmerend heeft gewerkt voor de combinatiefunctionaris. Het ROC Zadkine had daarbij vooral te kampen met gebrek aan leidinggevenden. De combinatiefunctionaris heeft met name ondersteuning gemist bij het leggen van contacten met sportverenigingen. Op eigen houtje was het lastig de juiste ingangen te vinden, waardoor de samenwerking met sportverenigingen maar mondjes maat van de grond is gekomen. Ondanks deze minder positieve omstandigheden blijkt uit de pilots in het mbo, dat veel te winnen valt bij de versterking van de combinatie school en sport in het MBO.

8 Tijdsinvestering en uitvoering

Gedurende de looptijd van de pilots hebben wij op diverse momenten gemeten hoeveel uren de combinatiefunctionarissen globaal aan welke taken hebben besteed. De verschillende taken van de combinatiefunctionaris zijn onderverdeeld in de categorieën voorbereiding, afstemming en overleg, coördinatie, uitvoering en overige taken. De uren zijn omgerekend naar percentages en staan weergegeven voor alle pilots samen in onderstaande tabel.

Tabel 6 Verdeling taken

Taken	September (8 pilots)	Oktober (9 pilots)	November (10 pilots)	Februari (8 pilots)	Maart t/m juni (7 pilots)
Voorbereiding, afstemming en overleg	54%	33%	32%	28%	22%
Coördinatie	25%	33%	29%	33%	37%
Uitvoering	24%	26%	30%	27%	26%
Overige taken, w.o. Pr en voorlichting Training/scholing	5%	8%	9%	12%	19%

In de maand september 2007 is veel tijd besteed aan voorbereiding van de functie, afstemming en overleg. Ook in de maand november 2007 is nog behoorlijk veel tijd besteed aan afstemming en overleg door met name de vier pilots die in november zijn begonnen. Bij de pilots die in september zijn begonnen vindt vanaf november langzamerhand een verschuiving plaats van afstemming en overleg naar coördinatie en uitvoering. Dit geldt met name voor het basisonderwijs. De combinatiefunctionarissen die in het voortgezet onderwijs werken voeren vooral coördinerende taken uit (zie tabel 6). Het meest opvallende verschil tussen de urenstaten van eind 2007 en de eerste helft van 2008 (februari tot en met juni) is de tijdsinvestering in de categorie 'overige taken'. Deze neemt steeds iets toe, waarbij de toename het sterkst is bij het voortgezet onderwijs. Dit komt onder andere, doordat de combinatiefunctionarissen de laatste maanden regelmatig zijn gevraagd voor interviews en externe presentaties. Deze activiteiten vallen onder de categorie 'overige taken'. Ook aan het einde van het pilot jaar zijn combinatiefunctionarissen een substantieel gedeelte van hun tijd kwijt aan afstemming en coördinatie. Een verklaring hiervoor kan liggen in het feit dat de meeste combinatiefunctionarissen de pilotperiode hebben aangegrepen om zoveel mogelijk 'uit te proberen'. Het telkens opzetten van nieuwe activiteiten met nieuwe partners maakt dat blijvend moet worden geïnvesteerd in afstemming en coördinatie. Volgend jaar hebben veel pilots zich als doel gesteld de activiteiten te consolideren en te borgen. De kans is aanwezig dat hierdoor voor de uitvoering meer tijd vrij komt.

Tabel 7 Verdeling taken naar onderwijstype

Taken	September (8 pilots)		Oktober (9 pilots)		November (10 pilots)		Februari (8 pilots)		Maart t/m juni (7 pilots)	
	PO	VO/ mbo	PO	VO/ mbo	PO	VO/ mbo	PO	VO/ mbo	PO	VO/ mbo
Voorbereiding, afstemming en overleg	43%	57%	40%	31%	23%	40%	19%	34%	17%	23%
Coördinatie	26%	22%	27%	38%	27%	35%	29%	42%	31%	38%
Uitvoering	28%	20%	27%	22%	42%	14%	42%	19%	47%	21%
Overige taken, w.o. Pr en voorlichting Training/scholing	3%	1%	6%	9%	8%	11%	11%	12%	4%	18%

Zoals al eerder in de rapportages van Hans van Egdom is aangegeven blijkt ook uit de urenstaten dat de typen taken per pilot zeer verschillend zijn. Sommigen leggen het accent op het opzetten van stageplaatsen en begeleiden van stagiaires, anderen op het schrijven van trainingen voor scholen of sportverenigingen en weer anderen op het uitvoeren van naschoolse activiteiten. Wat betreft de overleg- en afstemmingsactiviteiten valt op dat er relatief meer tijd wordt geïnvesteerd in overleg met de scholen, met collega's en met de gemeente of andere partners dan met de sportverenigingen.

Conclusie

In de maand september 2007 en in mindere mate in oktober 2007 is nog relatief veel tijd besteed aan voorbereidende activiteiten, overleg en afstemming. De pilots die later zijn begonnen hebben hier in de maand november 2007 veel tijd in geïnvesteerd. Vanaf november vindt bij de pilots die in september zijn gestart langzamerhand een verschuiving plaats naar uitvoering (basisonderwijs) en coördinatie (voortgezet onderwijs en MBO). Deze trend zet zich gedurende het jaar verder voort, maar de verhouding tussen de verschillende activiteiten lijkt zich te stabiliseren. De verwachting is dat bij de voortzetting van de pilots het komende jaar het 'experimenteren' steeds meer plaats zal maken voor 'borging en consolidatie'. Welk effect dit heeft op de tijdverdeling van de combinatiefunctionaris over de verschillende taken is pas over een aantal jaren goed inzichtelijk te maken, de indruk bestaat wel dat gaande weg meer tijd zal ontstaan voor de uitvoerende taken. Figuur 1 geeft deze verwachte ontwikkeling van de functie grafisch weer.

Figuur 1 Verwachte ontwikkeling van coördinerende en uitvoerende taken bij consolidatie van de combinatiefunctie

9 De 12 pilots Combinatiefuncties School & Sport na 1 juli 2008

Uit de voorgaande hoofdstukken blijkt dat over het geheel gezien scholen, sportverenigingen en combinatiefunctionarissen zelf zeer tevreden zijn over de resultaten die zij in de pilot hebben geboekt. In het overgrote deel van de gevallen hebben de pilots geleid tot een groei van zowel het sportaanbod als de sportdeelname van kinderen op en rond de school en in zekere mate ook bij de verenigingen. De vraag die nu opkomt is, of en op welke wijze het door de pilots geslagen fundament, de komende jaren verder kan worden uitgebouwd en verstevigd. Voor de ene pilot is deze vraag eenvoudiger te beantwoorden dan voor de andere. Voor de pilots Den Haag, Den Bosch, Amsterdam, Tilburg, Venlo, Hoorn en Arnhem geldt dat deze alle op dit moment met hun gemeente in gesprek zijn om vanuit de middelen van de 'Impuls Brede scholen, Sport en Cultuur' de pilots in augustus 2008 te kunnen continueren. Een aantal heeft de voortzetting al veilig gesteld. De ervaringen die binnen deze pilots zijn opgedaan kunnen door de desbetreffende gemeenten gebruikt worden om het concept combinatiefuncties breder uit te zetten en meer functionarissen aan te stellen.

De gemeenten Heusden (Drunen) en Bennekom vallen onder de tweede tranche van de impuls-regeling en kunnen dus in augustus nog niet profiteren van deze gelden. Om de voortzetting van deze pilots te waarborgen heeft Jos Kusters vanuit de Alliantie gelobbyd bij het VSB fonds voor tijdelijke ondersteuning. Dit heeft geresulteerd in een toezegging van het VSB fonds. De pilots hebben vervolgens zelf een projectplan ingediend bij het fonds. Alle projectplannen zijn gehonoreerd, wat betekent dat ook deze pilots na 1 juli 2008 doorgang vinden. Voor de pilots gericht op het MBO (Zwolle en Rotterdam) geldt dat de combinatiefunctionarissen in de huidige vorm ophouden te bestaan. De impulsregeling richt zich op het primair en voortgezet onderwijs en voor het MBO zijn dus geen subsidiemogelijkheden. Voor de pilot Boarnsterhim geldt dat eerst intern orde op zaken moet worden gesteld voordat gedacht kan worden aanstellen een vervolg op de pilot.